ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΝΕΑ.

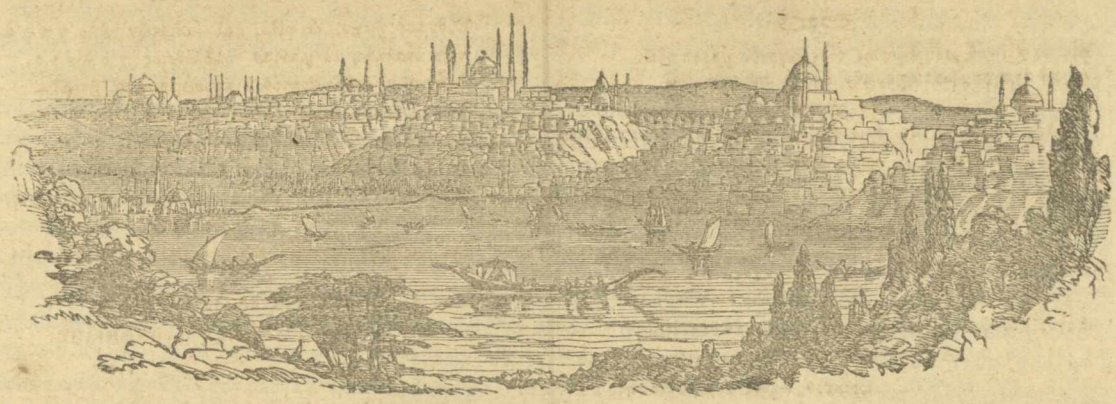

30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ. ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟΣ 18.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΑΡΧΑΙΑ ΚΩΜΩΔΙΑ.

ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ.

« Αἱ μὲν τῆς τραγῳδίας μεταμορφώσεις καὶ οἱ αὐτουργοὶ αὐτῶν γνωστοί εἰσιν, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ κεφαλαίῳ τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ φησίν· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει καὶ ὡς πρὸς τὴν κωμῳδίαν, ἥτις ἥκιστα κατ' ἀρχὰς τὴν προσοχὴν ἐφείλκυσεν. . . Οὕτως ἀγνοοῦμεν ὅλως τίς ὁ εἰσαγαγὼν τὰς προσωπίδας καὶ τὸν πρόλογον, τίς ὁ αὐξήσας τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποκριτῶν καὶ πάσας τὰς ὁμοιοειδεῖς λεπτομερείας· ἀλλὰ γνωρίζομεν ὅτι ὁ Ἐπίχαρμος καὶ Φόρμις ἐφεῦρον τὸν κωμικὸν μῦθον, ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι ἡ καταγωγὴ τῆς κωμῳδίας ἐστὶ δικελική. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, ὁ Κράτης πρῶτος, παραιτηθεὶς τῆς προσωπικῆς σατύρας, ἐπραγματεύθη μύθους καὶ ἀντικείμενα γενικά.»

Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος καὶ Θέσπιδος ὑπῆρχέ τι ἤδη ἐν Ἀττικῇ, καλούμενον μὲν *κωμῳδία*, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῆς διάφορον, ὅσον ἡ διθυραμβοτραγῳδία τῶν δραμάτων τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου· ἦν δὲ τοῦτο ᾠδή τις συμποσιακή, ἡ ᾠδὴ τοῦ κώμου (1) κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἐτυμολογίαν. Πᾶσαι αἱ ἑορταὶ ἐπερατοῦντο διὰ κώμου τινὸς ἢ συμποσίου, ἀλλ' ἡ λέξις κῶμος ἐνέφαινεν ἰδίως τὸ συμπόσιον τῶν ἑορτῶν τοῦ Βάκχου· καὶ ὁ μὲν διθύραμβος ἦν τὸ σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον τῆς τελετῆς μέρος, ἀλλ' ἡ χαρὰ ἐξερρήγνυτο ἀμέσως, ἅμα ἐσιώπα ὁ ποιητὴς καὶ ὁ κύκλιος ἔπαυε, καὶ πομπὴ μᾶλλον ζωηρὰ ἢ εὐλαβὴς περιῆγε τὸν *Φαλλὸν*, ἔμβλημα τῆς γονῆς, οἱ δὲ Φαλλοφόροι ᾖδον, ὡς εὐκόλως δύναταί τις εἰκάσαι, ὕμνους, διαφέροντας τῆς διηγήσεως τῶν ἡρωϊκῶν τοῦ Βάκχου συμβάντων, καὶ ἄτακτοι χοροί, οὐδαμῶς ὁμοιάζοντες πρὸς τὸν διθυραμβικὸν χορόν, συνωδεύοντο ὑπὸ τῶν φαλλικῶν ᾀσμάτων. Ὅτε δὲ ἡ φυσικὴ μέθη ἀνεμίγνυτο μετὰ τῆς μέθης ἐκείνης τῆς φαντασίας καὶ τῶν αἰσθήσεων, ὅτε οἱ κωμάζοντες, ὑπερχειλεῖς ἤδη τοῦ θεοῦ αὐτῶν, ἐκτὸς ἑαυτῶν, φρενητιῶντες καὶ ἐξεστηκότες, σκιρτῶντες, χειρονομοῦντες, κλονιζόμενοι, ἤρχιζον νὰ ᾄδωσι γεγωνοφώνως, ἐξυβρίζοντο ἀνθαμιλλώμενοι, ὠθοῦντο, ἐτύπτοντο, ὅτε τρυγὶ κεχρισμένοι ἔβαφον τὸ πρόσωπον καὶ μετεμορφοῦντο εἰς ζῶα, ὅτε ὁ κυκεὼν οὗτος, ὁ προσόμοιος τῇ ἡμετέρᾳ ἀπόκρεῳ, ὁ *κῶμος*, τέλος, ᾖδε καὶ ὠρχεῖτο, ἔλεγον τότε: Ἰδοὺ ἡ κωμῳδία! Οἱ ἀγροί, ὡς καὶ τὸ ἄστυ, εἶχον τοιαύτας κωμῳδίας· καὶ ἡ μὲν κατὰ τὸ φθινόπωρον ὠνομάζετο *τραγῳδία*, ἤτοι ᾠδὴ τοῦ τρύγου, ἀλλὰ ἡ λέξις κωμῳδία, οὖσα τὸ γενικὸν ὄνομα, ὑπερίσχυσε τέλος ὅλων τῶν ἄλλων.

ΣΟΥΣΑΡΙΩΝ.

Βεβαίως μεγαλοφυὴς ἦν ὁ ἀνήρ, ὁ πρῶτος ἀποπειραθεὶς ἵνα ῥυθμίσῃ πάντα τὰ συγκεχυμένα ἐκεῖνα στοιχεῖα καὶ τὸν κωμικὸν χορὸν ὑπὸ τὸν

(1). Διαφόρως τὸ ὄνομα τῆς κωμῳδίας ἐτυμολογεῖ Θωμᾶς ὁ Μάγιστρος ἐν Βίῳ Ἀριστοφάνους. « Ἰστέον, λέγει, ὅτι κωμῳδία ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ ἐν κώμαις ᾄδεσθαι τὰς κωμῳδίας· κώμας δ' ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τοὺς στενωπούς, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐν ταῖς κωμάσεσι τοῦ Διονύσου πρῶτον ἐπιγεγραφθῆναι ταυτασί, ἢ παρὰ τὸ κῶμα, τὸν ὕπνον· φασὶ γαρ, ὡς πρὸ τοῦ εὑρεθῆναι τοὺς κωμικοὺς ποιητὰς, ἀδικούμενοί τινες ὑπό τινων, ἀφανῶς ἤρχοντο ἐν νυκτὶ ἐπὶ τοὺς τῶν ἀδικούντων στενωπούς, βοῶντες ὁ δεῖνα ἀδικίᾳ χαίρει, καὶ τὰ καὶ τὰ πράττει, θεῶν ὄντων καὶ νόμων· καὶ τούτων λεγομένων, οἱ συνειδότες ἑαυτοῖς ταῦτα σώφρονες ἐγίνοντο τοῦ λοιποῦ. Ἐπεὶ οὖν ἄριστα τοῦτο ἔχον ἐδόκει, καὶ τῇ πολιτείᾳ συνοῖσον, ἅτε τῆς μὲν ἀδικίας ἐντεῦθεν παντάπασιν ἀναιρουμένης, δικαιοσύνης δὲ ἀντεισαγομένης καὶ τρόπων χρηστῶν, ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῦτο οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ ἐν μέρει παιδιᾶς, σκώμματά τε τῶν ἀδικούντων, καὶ διδαχὴν, ὧν προσῆκεν ἐργαζόμενοι.

ζυγὸν τῶν Μουσῶν ὑπαγάγῃ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδιδον τὴν δόξαν τοῦ τοιούτου εἰς ποιητήν τινα, γεννηθέντα μὲν ἐν Μεγάροις, βιώσαντα δ' ἐν Ἀττικῇ, τὸν Σουσαρίωνα, σύγχρονον τοῦ Θέσπιδος. Πιθανώτατον μάλιστα εἶναι ὅτι αὐτὸς ἀνεβίβαζε τοὺς χορευτάς του ἐπὶ τῆς εἰς τὸν Θέσπιν ἀποδιδομένης ἁμάξης, καὶ περιήγαγε, καθ' ἃ λέγει ὁ Γάλλος Βοαλώ, εἰς τὰς κώμας τὴν αἰσίαν ἐκείνην παιδιάν. Ἡ κωμῳδία ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ σάτυρά τις διαλογικὴ καὶ ᾀδομένη, συνοδευομένη δὲ ὑπὸ χορῶν ἐξιδιασμένων τῷ ἀντικειμένῳ· ἡ δὲ σάτυρα αὕτη οὐδ' ἧττον ἀκοατὴς ὡς πρὸς τοὺς λόγους, οὐδὲ μᾶλλον ἐπιπεφυλαγμένη καὶ πρὸς τὰς χειρονομίας, ἢν τῆς ἀρχικῆς κωμῳδίας, ἀλλ' ὁ κορυφαῖος μετὰ τοῦ χοροῦ αὐτοῦ ᾖδον ἢ ὡμίλουν διὰ στίχων· ὁτὲ μὲν ἐκ στήθους αὐτοὺς ἀπαγγέλλοντες, ὁτὲ δ' αὐτοσχεδιάζοντες. Ὁ κωμικὸς οὗτος χορὸς ἐτελειοποιήθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνεπαισθήτως ὑπὸ ποιητῶν, ὧν ἀγνοοῦμεν ὡς ὁ Ἀριστοτέλης τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἐποχήν.

Ἀλλ' ἡ μεγάλη ἐπινόησις, ἡ κατ' ἐξοχὴν τελειοποίησις, ὑπῆρξε βεβαίως ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ μύθου, τοῦ ἐπεισοδίου, ὡς ἔλεγόν ποτε, τοῦ δραματικοῦ τέλος στοιχείου εἰς τὴν κωμῳδίαν. Εἴτε ἡ Σικελία, εἴτε ἡ Ἀττικὴ εἶναι ἡ ἰδοῦσα πρώτη τὴν φιλολογικὴν ταύτην μεταρρύθμισιν, τοῦτο εἶναι ὅλως ἀδιάφορον πρὸς ἡμᾶς· ἀρκεῖ ὅτι, καθ' ἣν ἐποχὴν ἤκμαζεν ὁ Αἰσχύλος, ἤτοι κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ πέμπτου αἰῶνος, παρεστάθησαν τὰ πρῶτα δράματα τὰ ἐπιγραφόμενα κωμῳδίαι. Ἀναμφίβολον εἶναι ὅτι ἡ ἀρτιγενὴς αὕτη τέχνη ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις ἢ ἀλλαχοῦ, ἐκ τῶν εὐτυχῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ τραγικοῦ θεάματος, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Βοαλώ· εἶναι μάλιστα ἀρκετὰ παράδοξον ὅτι περιέμειναν ἐπὶ τοσοῦτον πρὶν ἢ ἐφαρμόσωσιν εἰς τὸν κωμικὸν χορὸν τὴν μέθοδον, ἥτις τοσοῦτον θαυμασίως ἐπέτυχεν ἐπὶ τοῦ διθυράμβου, καὶ ἥτις παρήγαγε, χάρις τῷ Θέσπιδι, τῷ Φρυνίχῳ καὶ τῷ Πρατίνᾳ, τὴν τραγῳδίαν καὶ τὸ σατυρικὸν δράμα.

ΔΩΡΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ.

Ὁ Ἐπίχαρμος Δωριεὺς ἐκ τῆς νήσου Κῶ μετηνέχθη ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς Συρακούσας καὶ ἔζησεν ἐν Σικελίᾳ εἰς τὴν αὐλὴν τῶν ἡγεμόνων ἐκείνων, οἵτινες προσείλκυον περὶ ἑαυτοὺς, πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ποιητὰς, τοὺς μουσικοὺς καὶ τοὺς καλλιτέχνας. Ἐχρημάτισε περίφημος ὡς φιλόσοφος, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐνεχάραξαν ἐπὶ τοῦ ἀνδριάντος του τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα:

Εἴτε παραλλάσσει φαέθων μέγας ἥλιος ἄστρων
καὶ πόντος ποταμῶν μείζον' ἔχει δύναμιν,
φημὶ τοσοῦτον ἐγὼ σοφίᾳ προέχειν Ἐπίχαρμον,
ὃν πατρὶς ἐστεφάνωσ' ἄτε Συρακουσίων.

Συνέγραψε πλῆθυν συγγραμμάτων σπουδαιοτάτων, καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ διασημότατος τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Πυθαγορικῆς σχολῆς, ἀλλ' ἦν πρὸς τούτοις καὶ ποιητὴς, καὶ ποιητὴς μάλιστα μεγαλοφυὴς, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἀνεβίβασε τὴν κωμῳδίαν εἰς τὸ ὕψος, εἰς ὃ τὴν θαυμάζομεν. Αἱ κωμῳδίαι του, ἢ μᾶλλον αἱ δραματικαί του σάτυραι, φαίνονται ὅτι ἦσαν πρὸ πάντων ἀντιθρησκευτικαὶ παρῳδίαι ἠρύετο τὰ ὑποκείμενα αὐτοῦ ἐκ τῆς μυθολογίας, καὶ οἱ θεοὶ διεδραμάτιζον ἐν αὐταῖς πρόσωπα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κωμικὰ καὶ γελοῖα· ὁ μὲν Ζεὺς, παρ. χάριν, παρίστατο ὡς πολύσαρκός τις γαστρίμαργος, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ὡς μουσικὴ τῶν τριόδων, ὁ δὲ Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, ὡς ἀσχημονοῦντες χορευταὶ, ὁ δὲ Ἡρακλῆς, ὡς τέρας ἀδηφάγον καὶ ἀκόρεστον. Γενικὴ ἐπικρατεῖ γνώμη ὅτι ὁ *Ἀμφιτρύων* τοῦ Πλαύτου, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ τοῦ Μολιέρου, εἰσὶν ἀπομίμησις τοῦ Ἐπιχάρμου· ἀδιαφιλονείκητον δ' εἶναι ὅτι ὁ Πλαῦτος πολλάκις ὡς πρότυπον μετεχειρίσθη τὸν Ἐπίχαρμον. Ἔγομεν πρὸς τοῦτο τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὁρατίου, ὅστις λέγει ἐκτὸς τούτου ὅτι οἱ θιασῶται τοῦ Πλαύτου θεωροῦσι τὸν Ἀκτῖνον ποιητὴν ἐράμιλλον τοῦ Σικελιώτου ποιητοῦ. Αὕτη καὶ μόνη ἡ παρατήρησις εἶναι ἱκανὴ ὅπως καταστήσῃ τὰ μάλιστα ἀξιολύπητον δι' ἡμᾶς τὴν ἀπώλειαν τῶν κωμῳδιῶν τοῦ Ἐπιχάρμου· ἀλλ' ὅπερ τὴν θλίψιν ἡμῶν δηξικαρδιωτέραν ποιεῖ, ὁ Ὁράτιος δίδει σαφῶς νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ Πλαῦτος, ἐν ταῖς τῆς Δωρικῆς κωμῳδίας ἀπομιμήσεσιν αὐτοῦ, ὑπελείφθη πολὺ τοῦ προτύπου του. Δυστυχῶς, ἐν τοῖς θλιβεροῖς λειψάνοις τοῦ Ἐπιχάρμου, οὐδὲν εὑρίσκομεν, δι' οὗ νὰ ἐξελέγξωμεν τὴν γνώμην τῶν θιασωτῶν τοῦ Πλαύτου, ἢ τὴν ὑπεννοουμένην τοῦ Ὁρατίου γνώμην.

Ὁ Ἐπίχαρμος ἐθεμελίωσεν ἐν Σικελίᾳ εἶδός τι ποιητικῆς σχολῆς. Ὁ ἐπισημότερος τῶν Σικελῶν κωμικῶν μετὰ τὸν Ἐπίχαρμον εἶναι ὁ Φόρμις, ἔτι ἀγνωστότερος ἡμῖν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ· εἰκάζεται μόνον ὅτι ὁ Φόρμις ἠκολούθησε τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐπιχάρμου διαχαραχθεῖσαν ὁδὸν, καὶ ὅτι αἱ κωμῳδίαι του, ὡς αἱ τοῦ Ἐπιχάρμου, ἦσαν πρὸ παντὸς μυθολογικαὶ σάτυραι, ἀντιθρησκευτικαὶ παρῳδίαι.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΙΚΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ.

Ἡ Ἀθηναϊκὴ κωμῳδία, ἐν δημοκρατίᾳ φιλυπόπτῳ καὶ ἐμπαθεῖ, ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ ἦν πρὸ παντὸς πολιτικὴ σάτυρα· δὲν ἐννοοῦμεν δὲ διὰ τούτου ὅτι ἐφείδετο πάντοτε τῶν θεῶν καὶ ὅτι δὲν ἐπωφελεῖτο τῶν σκανδαλωδῶν συναζαρίων ὅπως φαιδρύνῃ τοὺς ἀκροατὰς, ἀλλ' ὅτι τὸ ἰσχύον, ἵνα μὴ εἴπωμεν μόνον, ἐνδιαφέρον τῶν εἰκόνων αὐτῆς ἦν ἡ ἐπίκρισις τῶν πράξεων, τῶν ἰδεῶν, ὅλων τῶν ἀνοησιῶν, ἐπίκρισις δριμεῖα, δηκτικὴ, ἀνηλεὴς, μὴ φειδομένη οὐδὲ μεγάλου, οὐδὲ μικροῦ, οὐδὲ τῆς εὐφυΐας, οὐδὲ τῆς μεγαλοφυΐας, οὐδ' αὐτῆς τῆς ἀρετῆς.

Ἀγνοοῦμεν, ὡς ἅπαντες ἐν γένει, ὁποῖαί τινες ἦσαν αἱ κωμῳδίαι τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀναφερομένου Κράτητος, ἀλλ' οὐδλόως διστάζομεν νὰ διαβεβαιώσωμεν ὅτι ὁ Κράτης ὑπῆρξε οὐσιωδῶς πολιτικὸς ποιητής· ταῦτα ἂν εἴποιμεν περὶ Κρατίνου καὶ Εὐπόλιδος, οἵτινες κατετάχθησαν ἐν τῷ Ἀλεξανδρινῷ κανόνι μεταξὺ τῶν κλασικῶν τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας, καὶ προηγήθησαν μικρὸν τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἦσαν, ὡς ὁ Ἀριστοφάνης, ἠθικολόγοι κατ' ἰδιαίτερόν τινα τρόπον, φανταζόμενοι ὅτι οὕτως ὑπηρετοῦσι τὴν δημοκρατίαν, καὶ ἐργάζονται πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ δικαίου καὶ ἀγαθοῦ. α Ὁ Εὔπολις, ὁ Κρατῖνος καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, λέγει ὁ Ὁράτιος, καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ποιηταὶ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ἅμα ἀπήντων χαρακτῆρά τινα ἄξιον διαγραφῆς, οἷον κακὸν, κλέπτην, ἀσχήμονα, ἀνδροφόνον, ἢ πᾶν ἄλλο περίτριμμα, οὐδόλως ἐστενοχωροῦντο ὅπως σημήνωσι τοῦτον ἅπασιν. (1)

Εἰς τὸ ποιητικὸν τοῦ Εὐπόλιδος καὶ Κρατίνου πνεῦμα ἡ κωμῳδία ὀφείλει τὴν εἰς τὸ θέατρον πρὸς τὴν τραγῳδίαν καὶ τὸ σατυρικὸν δράμα. Ὁ ἐπώνυμος ἄρχων παρεχώρησε τέλος τὸν χορὸν εἰς τοὺς κωμικοὺς ποιητὰς, καὶ συνέστησαν καὶ διὰ τὴν κωμῳδίαν ἐπίσης ἀγῶνας καὶ ἄθλα ἐπισήμως ἀπονεμόμενα. Καὶ λέγεται μὲν ὅτι ὁ Περικλῆς ἐπέτυχε στιγμαίως τῆς διακοπῆς τῶν κωμικῶν παραστάσεων, αἵτινες παρέβλαπτον τὴν καλαισθησίαν αὐτοῦ τὴν ἁβρὰν, ἕνεκα τῆς ἀκολασίας αὐτῶν, καὶ ἐπέφερον πρόσκομμα διὰ τῆς ἀποτόμου παρρησίας τῶν προσβολῶν εἰς τοὺς φιλοδόξους αὐτοῦ σκοπούς· ἀλλ' ὁ λαὸς δὲν ἠδύνατο νὰ στερηθῇ τῶν συνήθων αὐτῷ ἡδονῶν, καὶ μετὰ τρία ἔτη ἡ κωμῳδία ἀνεκτήσατο ἅπαντα τὰ προνόμια αὐτῆς· φαίνεται μόνον ὅτι ὁ χορὸς δὲν ἐδίδετο εἰς οὐδένα ποιητὴν μὴ ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα, ἤ, κατ' ἄλλους, μὴ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἔτη γεγονότα, διότι δὲν ἤθελον νὰ παραδώσωσι τὸ τρομερὸν τῆς πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς ἐπικρίσεως ὅπλον εἰς χεῖρας ἀπείρους. Ἀλλὰ τὸ πρόσκομμα τοῦτο τῆς ἡλικίας εὐχερῶς ὑπερεπηδᾶτο, χάρις εἰς συγκαταβατικοὺς ἄρχοντας, ἢ τῇ βοηθείᾳ ψευδωνύμων. Ἄλλως τε δὲ, ὅτε ὁ Ἀριστοφάνης παρέστη εἰς τὸ θέατρον, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οὐδεὶς πλέον διεφιλονείκει πρὸς τοὺς κωμικοὺς ποιητὰς τὸ δικαίωμα τοῦ παριστᾶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ζῶντα πρόσωπα μετὰ προσωπίδος καὶ ἱματισμοῦ, ἅτινα γνωστὰ ἀμέσως ταῦτα καθίστων, τὸ τοῦ διαζωγραφεῖν καὶ παραμορφοῦν ἔτι αὐτὰ τὸ τοῦ κακολογεῖν πᾶν πρᾶγμα καὶ πάντας· ἀλλὰ τί λέγω; καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ διαβάλλειν, τοῦ ἐξυβρίζειν, τοῦ ἀποδίδειν εἰς τοὺς ἀρίστους ἄνδρας πράξεις ἢ λόγους αἰσχρούς.

(1). Ὁρατίου Σάτυροι. Βιβλίον Δεν, Σάτυρα Δη, στίχος 1 καὶ ἑφεξῆς.

Ἡ κωμῳδία ἦν ὑπὸ φανταστικόν τι σχῆμα ἡ εἰκὼν, ἢ μᾶλλον, ἡ γελοιογραφία τοῦ δημοσίου τῶν Ἀθηναίων βίου, ἐπανάληψίς τις τῶν σκηνῶν τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς ἀγορᾶς, πρᾶγμά τι ζωηρὸν, βίαιον, συρφετῶδες, κρᾶμα σκυβάλων, αἰσχροβημοσύνης, ψευδῶν, ἀνοησιῶν, ὀρθοῦ λόγου, ἀληθειῶν, σκηνῶν πολλάκις χαριεστάτων, ἐρατεινῶν, πολυθελγήτρων, τέρας τι ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ τέρας Ἀθηναϊκὸν, ἤτοι αὐτὸ τὸ κάλλος, εἰ καὶ ὑπὸ ἀνάγνων στοιχείων κηλιδούμενον καὶ μιαινόμενον. Διὸ καὶ μόνοι οἱ ἄνδρες παρῆσαν κατὰ τὰς παραστάσεις ταύτας, καθ' ἃς ἀνεκυκῶντο πάντα τὰ συμφέροντα, πάντα τὰ πάθη, πᾶσαι αἱ ἰδέαι, καὶ ἐν ταῖς ὁποίαις αἱ γυναῖκες οὐδὲν ἕτερον ἠδύναντο νὰ εὕρωσιν, ἢ μαθήματα κυνισμοῦ καὶ ἀσχημοσύνης.

Ἀναντίρρητον ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης ἦν ὁ ἐξοχώτερος ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους κωμικός· καὶ ἐπειδὴ εἶναι ὁ μόνος κωμῳδοποιὸς τῆς προγονικῆς ἀρχαιότητος, παρ' οὗ ἐναπελείφθησαν ἡμῖν ὁλόκληροι κωμῳδίαι, σταθῶμεν πρὸς στιγμὴν ἐνώπιον τοῦ περιβοήτου τούτου ὀνόματος. (Ἕπεται συνέχεια).

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΠΑΠΩΣΥΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ζου.

(Συνέχεια ἀριθμ. ΙΖ'.)

Ἐρρῖκος ὁ Δ'., πολυάσχολος ὢν ἐν Γερμανίᾳ, δὲν ἠδύνατο νὰ μεταβῇ εἰς Ἰταλίαν· ἐφάνη δ' ἐκδικούμενος κατ' ἀρχὰς μᾶλλον ὡς εὐπατρίδης Ἰταλὸς, ἢ ὡς αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας· ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῇ στρατηγὸν καὶ στρατὸν, ἐποίησεν, ὡς λέγεται, χρῆσιν κακούργου τινὸς, καλουμένου Κιγκίου, ὀνομαστοῦ διὰ τὰς ληστείας αὐτοῦ, ὅστις συνέλαβε τὸν Πάπαν ἐν τῷ ναῷ Θεοτόκου τῆς Μείζονος, ἐν ᾧ ἐλειτούργει· οἱ δορυφόροι αὐτοῦ ἐπλήγωσαν τὸν Πάπαν, καὶ καθαιματώσαντες αὐτὸν, ἤγαγον αἰχμάλωτον εἰς πύργον τινὰ, κυριευθέντα ὑπὸ τοῦ Κιγκίου καὶ ἐπληρώθησαν ἀκριβώτατα λύτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἡγεμονικώτερον προσηνέχθη ὁ Ἐρρῖκος, συγκαλέσας ἐν Οὐόρμαις σύνοδον ἐπισκόπων, ἀββάδων καὶ διδασκάλων (1076), ἐν ᾗ καθήρεσε τὸν Πάπαν· πᾶσαι αἱ ψῆφοι, ἐξαιρουμένων δύο, ἦσαν κατ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅπως γένηται σεβαστὴ ἡ σύνοδος αὕτη, ἐχρειάζετο στρατὸς, ὃν μὴ ἔχων ὁ Ἐρρῖκος περιωρίσθη μόνον νὰ γράψῃ εἰς τὸν Πάπαν ὅτι τὸν καθῄρει, καὶ εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν λαὸν ὅτι τῷ ἀπηγόρευε ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν Γρηγόριον.

Ὁ Πάπας, ἅμα λαβὼν τὰς ἀνωφελεῖς ἐκείνας ἐπιστολὰς, ὡμίλησεν οὕτως ἐν συνόδῳ τινὶ ἐν Ῥώμῃ: «Ἐκ μέρους τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ,

καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἐξουσίᾳ, ἀπαγορεύω τῷ Ἑρρίκῳ, υἱῷ τοῦ ἡμετέρου αὐτοκράτορος Ἑρρίκου, ὅπως διοικῇ τὸ Τευτονικὸν βασίλειον καὶ τὴν Ἰταλίαν, ἀπολύω πάντας τοὺς χριστιανοὺς τοῦ ὅρκου, ὃν ἔδωκαν ἢ δώσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀπαγορεύω ὅπως μηδεὶς ποτε ὑπηρετήσῃ αὐτῷ ὡς βασιλεῖ.» Εἶναι βεβαίως γνωστὸν ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον παράδειγμα Πάπα, ἀξιοῦντος ὅτι δύναται ν' ἀφαιρῇ παρὰ ἡγεμόνος τὸ στέμμα· οὐδεὶς ποτε Πάπας, ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐτόλμησε νὰ ὁμιλήσῃ, ὡς ὁ Γρηγόριος. Αἱ ἐγκύκλιοι τοῦ Πάπα ἀποπνέουσι τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ὃ καὶ ἡ ἀπόφασις αὐτῶν· ἐπαναλέγει πολλάκις ἐν αὐταῖς ὅτι οἱ ἐπίσκοποι εἰσὶν ἀνώτεροι τῶν βασιλέων καὶ δύνανται ἵνα δικάζωσιν αὐτούς· ἐκφράσεις τοσοῦτον ἐπιδέξιοι, ὅσον καὶ τολμηραί, αἵτινες ἔτατον ὑπὸ τὴν σημαίαν αὐτοῦ πάντας τοὺς ἱεράρχας τῆς Εὐρώπης.

Καταφαίνεται τρανῶς ὅτι, ὅταν ὁ Γρηγόριος καθήρεσεν οὕτω δὶ ἁπλῶν λόγων τὸν ἡγεμόνα του, ἐγνώριζε κάλλιστα ὅτι θὰ ἐβοηθεῖτο ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων, τῆς Γερμανίας πολέμων οἵτινες ἤρξαντο καὶ αὖθις μετὰ πλείονος παρά ποτε λύσσης. Λέγεται δὲ ὅτι ἐπίσκοπός τις τῆς Ὑτρέχτης, τὰ μάλιστα συνεργήσας εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Γρηγορίου, θνήσκων ὑπὸ θανάτου αἰφνιδίου καὶ ἐναλγοῦς, μετεμελήθη διὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ πάπα, ὡς ἱεροσυλίαν θεωρήσας αὐτήν, οἱ δὲ ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς ἔλεγχοι τοῦ συνειδότος αὐτοῦ ἐνέπνευσαν τοιούτους καὶ εἰς τὸν λαόν. Δὲν ἦτο πλέον ἡ ἐποχὴ τῶν Ὀθώνων, καθ' ἣν ἡ Γερμανία ἦν συνηνωμένη· ὁ Ἑρρίκος Δ'. περιεκυκλώθη πλησίον τῆς Σπίρης ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τῶν ὁμοσπόνδων, οἵτινες ἐπηρεί δοντο ἐπὶ τοῦ παπικοῦ χρυσοβούλου. Ταῦτα δὲ πάντα ἦσαν ἀναγκαῖα ἀποτελέσματα τῆς φεουδαλικῆς κυβερνήσεως· ἕκαστος Γερμανὸς ἡγεμὼν ἐζηλοτύπει τὴν αὐτοκρατορικὴν δύναμιν, ὡς ἡ Ὑψηλὴ ἐν Γαλλίᾳ βαρονεία ἐζηλοτύπει τὴν τοῦ βασιλέως αὐτῆς· τὸ πῦρ τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἔτυφεν ἀεὶ, καὶ χρυσόβουλλόν τι ἐγκαίρως ἐξακοντιζόμενον ἠδύνατο ἵν' ἀνάψῃ αὐτό.

Οἱ ὁμόσπονδοι ἡγεμόνες δὲν ἀπέδωκαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν Ἑρρίκον Δ'., ἢ ἐπὶ συνθήκῃ ὅτι ἤθελε ζήσει ὡς ἰδιώτης καὶ ἀφωρισμένος ἐν Σπίρῃ, οὐδὲν ἄλλο πράττων ἔργον οὔτε χριστιανοῦ, οὔτε βασιλέως, καὶ περιμένων ὅπως ὁ πάπας ἔλθῃ προεδρεύσων ἐν Αὐγσβούργῃ συνόδου τινὸς ἡγεμόνων καὶ ἐπισκόπων, ἥτις ἔμελλε νὰ τὸν δικάσῃ.

Φαίνεται ὅτι οἱ ἔχοντες τὸ δικαίωμα τῆς τοῦ αὐτοκράτορος ἐκλογῆς ἡγεμόνες εἶχον ἐπίσης καὶ τὸ τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ· ἀλλὰ στέργοντες ὅπως ὁ πάπας προεδρεύσῃ κατὰ τὴν δίκην ταύτην, ἀνεγνώριζον οἱονεὶ αὐτὸν φυσικὸν δικαστὴν τοῦ τε αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐτοκρατορίας· τοῦτο δὲ ἦν ὁ θρίαμβος Γρηγορίου τοῦ Ζ'. καὶ τῆς παπωσύνης, ὁ δὲ Ἑρρίκος Δ'., περιελθὼν εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἔτι πλέον τὸν θρίαμβον τοῦτον ἐπηύξησε.

Θέλων ἵνα προλάβῃ τὴν ὀλεθρίαν ταύτην τῆς Αὐγσβούργης δίκην, κατ' ἀνήκουστόν τινα ἀπόφασιν, διῆλθε μετ' ὀλίγων ὑπηρετῶν τὰς Τυρολικὰς Ἄλπεις, καὶ μετέβη ὅπως ἐξαιτήσηται παρὰ τοῦ πάπα τὴν ἄφεσίν του. Γρηγόριος ὁ Ζ'. εὑρίσκετο τότε μετὰ τῆς κομήσσης Ματθίλδης ἐν τῇ πόλειτῆς Κανόσσου, ἐπὶ τῶν Ἀπεννίνων πλησίον τοῦ Ῥηγίου φρουρίου, ἀπορθήτου λογιζομένου. Ὁ αὐτοκράτωρ, περίφημος ἤδη διὰ τὰς νίκας αὐτοῦ, παρουσιάζεται εἰς τὴν πύλην τοῦ φρουρίου ἄνευ σωματοφυλάκων, ἄνευ ἀκολουθίας· εἰς τὸν δεύτερον περίβολον σταματᾶται· τὸν ἀπογυμνοῦσι τῶν ἐνδυμάτων του, τὸν ἐνδύουσι κιλίκιον, καὶ μένει γυμνόπους ἐν τῇ αὐλῇ· ταῦτα συνέβαινον κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1077. Διατάττεται ὅπως νηστεύσῃ τρεῖς ἡμέρας, δὲν γίνεται παραδεκτὸς ὅπως φιλήσῃ τοὺς πόδας τοῦ Πάπα, ὅστις κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἦν ἐγκεκλεισμένος μετὰ τῆς κομήσσης Ματθίλδης, ἧς ἦν ὁ πνευματικὸς πατήρ. Δὲν εἶναι ποσῶς παράδοξον ὅτι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Πάπα καταμέμφονται αὐτοῦ διὰ τὴν μετὰ τῆς κομήσσης Ματθίλδης διαγωγήν του. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἦν ὑπερεξηκοντούτης, ἀλλ' ἦτο πνευματικὸς, ἡ δὲ Ματθίλδη ἦτο γυνὴ, νέα, καὶ ἀδύνατος. Ἡ διάλεκτος τῆς εὐλαβείας, ἣν ἀποζουσιν αἱ πρὸς τὴν κόμησσαν ἐπιστολαὶ τοῦ Πάπα, παραβαλλομένη πρὸς τὰς παραφορὰς τῆς φιλοδοξίας του, ἠδύνατο νὰ γεννήσῃ ὑπονοίας, ὅτι ἡ θρησκεία ἐχρησίμευεν ὡς προσωπεῖον εἰς πάντα τὰ πάθη του· ἀλλ' οὐδὲν γεγονὸς, οὐδὲν τεκμήριον ἐπεβεβαίωσέ ποτε τὰς ὑπονοίας ταύτας. Οἱ ἡδυπαθεῖς ὑποκριταὶ οὔτε τοσοῦτον διαρκῆ ἐνθουσιασμὸν ἔχουσιν, οὔτε τοσοῦτον ἀτρόμητον ζῆλον. Ὁ Γρηγόριος ἐθεωρεῖτο ὡς αὐστηρὸς, καὶ διὰ τῆς αὐστηρότητός του ταύτης ἦν κινδυνωδέστατος.

Τέλος ὁ αὐτοκράτωρ ἔτυχε τῆς ἀδείας ὅπως γονυπετήσῃ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Πάπα, ὅστις ηὐδόκησε νὰ τῷ δώσῃ τὴν ἄφεσιν, ὁρκίζων αὐτὸν ὅτι ἤθελε περιμείνει τὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν τοῦ Πάπα ἐν Αὐγσβούργῃ, καὶ ὅτι ἤθελεν ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα. Ἐπίσκοποί τινες καὶ εὐπατρίδαι Γερμανοὶ τοῦ κόμματος τοῦ Ἑρρίκου ἐποίησαν τὸν αὐτὸν ὑποταγῆς ὅρκον· ὁ δὲ Γρηγόριος, θεωρῶν τότε ἑαυτὸν, οὐχὶ ἀπιθάνως, κύριον τῶν στεμμάτων τῆς γῆς, ἔγραψεν, ἐν πολλαῖς ἐπιστολαῖς, ὅτι καθῆκόν του ἦν τὸ ἐξευτελίζειν τοὺς βασιλεῖς.

Ἡ Λομβαρδία, ἥτις ἦν εἰσέτι ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος, τοσοῦτον παρωργίσθη διὰ τὸν ἐξευτελισμὸν αὐτοῦ, ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ· ἀλλ' ὁ Γρηγόριος ἐμισεῖτο ἐν αὐτῇ μᾶλλον ἢ ἐν Γερμανίᾳ, καὶ εὐτυχῶς διὰ τὸν αὐτοκράτορα, τὸ κατὰ τῶν βιαιοπραγιῶν τοῦ πάπα μίσος ὑπερίσχυσε τῆς ἐπὶ τῷ ἐξευτελισμῷ τοῦ ἡγεμόνος ὀργῆς. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπωφελήθη τοῦ τοιούτου,

καὶ, κατὰ μεταβολὴν τύχης νέας δὶ αὐτοκράτορας Τευτονικοὺς, εὑρέθη τέλος ἰσχυρότατος ἐν Ἰταλίᾳ, ὅτε ἡ Γερμανία τὸν ἐγκατέλειπεν. Ἅπασα ἡ Λομβαρδία ὡπλίσθη κατὰ τοῦ Πάπα, ἐνῷ ὁ Γρηγόριος ἐπανίστα τὴν Γερμανίαν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Πάπας ἐμηχανορράφει ὅπως ἐκλεχθῇ ἄλλος Καῖσαρ ἐν Γερμανίᾳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ, ὁ Ἑρρίκος οὐδὲν παρέλειπεν ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν ἐκλογὴν ἑτέρου πάπα παρὰ τῶν Ἰταλῶν (1078). Οἱ Γερμανοὶ ἐξέλεξαν λοιπὸν ὡς αὐτοκράτορα τὸν Ῥοδόλφον, δοῦκα τῆς Σουηβίας· καὶ ὁ Γρηγόριος ἔγραψε τὸ πρῶτον ὅτι ἤθελε κρίνει μεταξὺ Ἑρρίκου καὶ Ῥοδόλφου, καὶ ἤθελε δώσει τὸ στέμμα εἰς τὸν μᾶλλον ὑποτεταγμένον. Ὁ Ἑρρίκος ἐνεπιστεύθη μᾶλλον εἰς τὸν στρατόν του, ἢ εἰς τὸν ἅγιον πατέρα, ἀλλὰ παθόντος τούτου ἥττας τινὰς, ὁ πάπας, ἀλαζονικώτερος γενόμενος, δεύτερον κατὰ τοῦ Ἑρρίκου ἐξηκόντισεν ἀφορισμὸν (1080). «Ἀφαιρῶ παρ' αὐτοῦ τὸ στέμμα, εἶπε, καὶ δίδωμι τὸ Τευτονικὸν βασίλειον τῷ Ῥοδόλφῳ», καὶ ὅπως πιστεύσῃ ἡ Εὐρώπη ὅτι ἔδιδε τῷ ὄντι τὰ κράτη, ἀπέστειλε δῶρον τῷ Ῥοδόλφῳ χρυσοῦν στέμμα, ἐν ᾧ ἦν ἐγκεχαραγμένος ὁ στίχος οὗτος:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho

Πέτρῳ πέτρα ἔδω διάδημα, Πέτρος δὲ Ῥοδόλφῳ.

Ὁ στίχος οὗτος εἶναι συνάμα παιδαριῶδες λογοπαίγνιον καὶ ἀλαζονεία, οὖσα ἐπίσης τὸ ἀπαύγασμα τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς.

Ἐν τούτοις, ἐν Γερμανίᾳ τὸ κόμμα τοῦ Ἑρρίκου ἐνισχύετο. Ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος ἡγεμὼν, ὅστις, γυμνόπους καὶ περιβεβλημένος κιλίκιον, περιέμεινεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὸ ἔλεος ἐκείνου, ὃν ἐνόμιζεν ὑπήκοόν του, ἔλαβε δύο τολμηροτάτας ἀποφάσεις, νὰ καθαιρέσῃ τὸν πάπαν καὶ νὰ καταπολεμήσῃ τὸν συναπαντητήν του (1080).

Συγκαλεῖ ἐν Βριξένῃ τῆς Τυρολίας εἰκάδα ἐπισκόπων, οἵτινες, ἔχοντες καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἐπισκόπων τῆς Λομβαρδίας, ἀφορίζουσι καὶ καθαιροῦσι τὸν Γρηγόριον, ὡς συνένοχον τυράννων, σιμωνιακὸν, ἱερόσυλον καὶ μάγον, καὶ ἐκλέγουσιν ὡς πάπαν Γουϊβέρτον τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ῥαβέννης. Ἐν ᾧ δ' ὁ νέος οὗτος πάπας τρέχει εἰς Λομβαρδίαν ὅπως ἐρεθίσῃ τοὺς λαοὺς κατὰ Γρηγορίου, ὁ Ἑρρίκος Δ'. ἡγούμενος στρατοῦ, μεταβαίνει ὅπως καταπολεμήσῃ τὸν ἀντίζηλόν του Ῥοδόλφον. Ἀράγε ἦν ὑπερβολὴ ἐνθουσιασμοῦ, ἢ τὸ δὴ καλούμενον εὐσεβὲς δόλος, τὸ κινοῦν τότε τὸν Γρηγόριον Ζ'. ὅπως προφητεύσῃ ὁ Ἑρρίκος ὅτι ἤθελε νικηθῇ καὶ φονευθῇ ἐν τῷ πολέμῳ ἐκείνῳ; Νὰ μὴν ἦμαι πάπας, ἔγραφε πρὸς τοὺς τοῦ κόμματός του Γερμανοὺς ἐπισκόπους, ἐὰν τοῦτο δὲν συμβῇ πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Ὁ προλέγων τὸ μέλλον ἢ παράφρων ἐστὶν ἢ ἀπατεών· ἀλλὰ παρατηρήσωμεν ὁποία πλάνη τότε τὰ πνεύματα κατεῖχε τῶν ἀνθρώπων· ἡ ἀστρολογία ἦν ἀεὶ ἡ τῶν σοφῶν πρόληψις. Ἡ πρᾶξις τῆς καθαιρέσεώς του ἐν Βριξένῃ ἀναφέρει ὅτι ἐμάντευεν, ἐξήγει τὰ ὄνειρα, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ βάσει κατηγορεῖτο ἐπὶ μαγείᾳ· ἐλογίσθη ἀπατεὼν ἕνεκα τῆς ψευδοῦς ταύτης καὶ παραδόξου προφητείας· ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι ἦν εὔπιστος μόνον, παράφορος καὶ μανιώδης παράφρων.

Ἡ πρόρρησίς του ἐπηλήθευσε κατ' ἐναντίον λόγον· Ῥοδόλφος, τὸ δημιούργημα τοῦ Πάπα, ἐνικήθη. Ποδοφρέδος ὁ Βουιλλὼν, ἀνεψιὸς τῆς κομήσσης Ματθίλδης, ὁ ἀκολουθοῦς κατακτητὴς τῆς Ἱερουσαλὴμ χρηματίσας, ἐφόνευσεν ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτῃ τὸν Ῥοδόλφον. Τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι τότε ὁ Πάπας, ἀντὶ ν' ἀναζητήσῃ τὴν μετὰ τοῦ Ἑρρίκου συνδιαλλαγὴν, ἔγραψεν εἰς ἅπαντας τοὺς Τευτονικοὺς ἐπισκόπους, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκλέξωσιν ἄλλον ἡγεμόνα, ἐπὶ τῇ βάσει ὅτι ἤθελε προσκυνήσει τὸν Πάπαν, ὡς ὑποτελὴς αὐτοῦ; Τοιαῦται ἐπιστολαὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ κατὰ τοῦ Ἑρρίκου ἐν Γερμανίᾳ κόμμα ἦν εἰσέτι ἰσχυρότατον. (Ἕπεται τὸ τέλος)

ΜΕΘΟΔΟΣ

ΗΘΙΚΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ

ΤΟΥ

ΘΗΛΕΩΣ ΦΥΛΟΥ.

(Πρωτότυπον).

Ἔχει γέ τοι τι καὶ τὸ θρεφθῆναι καλῶς
δίδαξιν ἑαυτοῦ.

(Εὐριπίδης ἐν Ἑκάβῃ).

Τῇ προσφιλεστάτῃ μοι ἐξαδέλφῃ Κυρίᾳ Α. . .
Εἰς. . .

Ἀπορῶ τῇ ἀληθείᾳ πόθεν ὑμεῖς, ἐν ᾧ ἕκαστος ἐκίνει πάντα λίθον κατὰ τὰς κρισίμους ταύτας στιγμὰς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὀλεθροφόρου ἅρπης τῆς βροτολοιγοῦ χολέρας, ἥτις, λάθρος ἐνσκήψασα πρό τινος, κατεμάστιζεν ἀνηλεῶς τὰ ἐνταῦθα, πόθεν ὑμεῖς ἐξετρυπώσατε καὶ μοὶ ἐγράψετε ζητοῦσα μέθοδόν τινα κατάλληλον περὶ ἠθικῆς ἀνατροφῆς τοῦ κορασίου, ὅπερ ὁ Θεὸς ηὐδόκησεν ἵνα δωσήσηται ὑμῖν πρὸ μιᾶς περίπου τριετίας. Ἐὰν, φιλτάτη, ἀνελογίζεσθε ὅτι ἡ ῥηθεῖσα νόσος μᾶς ἐνέβαλεν εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν, ὅτι ἐνέσπειρε πανικὸν φόβον, ὅτι, ὡς ἐκ τούτου, πᾶς δεσμὸς ἀδελφικῆς ἀγάπης διελύθη καὶ διεσπάσθη, ἡ ἀχαριστία καὶ ἀγνωμοσύνη δὲν ἐκίνει ἀγανάκτησιν, τὸ ὑλικὸν συμφέρον περιεφρονήθη παραδόξως, ἡ φιλαργυρία μετέβαλε φύσιν, καὶ ἡ πενία ἐπολλαπλασιάσθη· ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις παρίστα ἀλλόκοτον μῖγμα σιγῆς νεκροταφείου θρήνων καὶ ὀλολυγμῶν, τὰς λιτανείας ἀντεχαιρέτων

φωναί τινες βακχικαί, ἢ συναυλία τις εὐθυμούντων, ἢ τοσοῦτον ἄλλοτε προσφιλὴς *ᾠδὰ* ἀπελιθώθη, ὁ μόνος ζῶν Θεὸς τοῦ Ὀλύμπου, ἔρως, ἀπεναρκώθη καὶ ὅτι ἡ ἐξοχὴ ἐδέχετο μειδιῶσα εἰς τὰς μαγευτικὰς ἀγκάλας της τοὺς πρόσφυγας· ἐὰν ἐνεβλέπετε προσεκτικῶς εἰς τὰς μεγάλας ἀσχολίας, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς μικράς μου δυνάμεις, εἰμὶ βέβαιος ὅτι οὐδέποτε ἠθέλετε κάμει τοιαύτην παρ' ἐμοῦ αἴτησιν, αἴτησιν λίαν σοβαρὰν. Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἐδίστασα, ἵνα φανῶ πρόθυμος ἐκτελεστὴς τῆς αἰτήσεώς σας ταύτης, ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι πρόκειται περὶ ἑνὸς τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων, παρεῖδον πάντα τ' ἀνωτέρω, ἐτόλμησα τόλμην νεανικὴν, ἀπεξεδύθην εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ δραξάμενος τῆς εὐκαιρίας, συνέταξα τὴν παρὰ πόδας *μέθοδον*, ἥτις, εἰ καὶ σύντομος, συνάδει, μοὶ φαίνεται, μὲ αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον διήρεσα τὸν χρόνον τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως τοῦ θήλεως φύλου εἰς δύο μεγάλας χρονικὰς ἐποχάς. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 4—13ου, ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τοῦ 13—19ου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Τὴν Αην ὑποδιήρεσα εἰς δύο χρονικὰ τμήματα, ὧν τὸ μὲν α. ἀπὸ τοῦ τετάρτου καταλήγει εἰς τὸ ἔννατον, τὸ δὲ β'. ἀπὸ τοῦ ἐννάτου εἰς τὸ δέκατον τρίτον ἔτος.

ΤΗΣ Α. ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ.

Τμῆμα πρῶτον.

—

Πρὶν ἢ ἐμβῶμεν, Κυρία, εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, μίαν συνθήκην ἀπαιτῶ παρ' ὑμῶν, συνθήκαν μικρὰν μὲν, ἀλλ' ἀναγκαίαν — ἀπαιτῶ ὅπως ἡ οἰκία ὑμῶν, καὶ οὐχὶ τὸ Παρθεναγωγεῖον, ἀποκαταστῇ ἡ παλαίστρα τῆς διδασκαλίας τοῦ κορασίου σας. Τοῦτο δὲ λέγω οὐχὶ ὡς ἐχθρὸς τῶν Παρθεναγωγείων (ἄπαγε τῆς βλασφημίας!) ἀλλ' ἐπὶ τῆς σταθερᾶς καὶ ἀκραδάντου βασιζόμενος καὶ ἐπερειδόμενος ἰδέας, ὅτι ἡ μήτηρ, ὡς ἄριστα παρατηρεῖ περὶ τούτου καὶ ὁ σοφὸς καὶ καλλιεπὴς ῥήτωρ Κ. Ι. Σαρίπολος ἐν τῷ πρὸς τὸν Κ. Λομβάρδον εὐφυεῖ ὑπομνήματί του, ὅτι ἡ μήτηρ δύναται ἵνα διδάξῃ μετὰ πλείονος ἐνθουσιασμοῦ, μετὰ πλείονος ἀγάπης καὶ ζέσεως ἀκαθέκτου τὸ σπλάγχνον της αὐτὸ, τὸ τρυφερόν της τέκνον, ἢ πᾶσα ἄλλη, καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ΣΧΟΛΗ τῆς ἠθικῆς.

Μετὰ ταῦτα κρίνω ἐπάναγκες, ἵνα ὁρίσωμεν τὸν σκοπὸν τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τί συνίσταται αὕτη, καθότι ὁ ὁρισμὸς τούτων ἔχει μεγάλην σχέσιν καὶ στενωτάτην σύνδεσιν μὲ τὰ ἐφεξῆς ῥηθησόμενα.

Σκοπὸς τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς ἐστι τὸ καθοδηγῆσαι καὶ εἰσαγαγεῖν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν προορισμόν του διὰ τῆς ἀπαρεγκλίτου καὶ ἀπαρασαλεύτου τηρήσεως τοῦ ἠθικοῦ νόμου. Ὁ ἠθικὸς νόμος ἐστὶν ἡ παρὰ τοῦ Πλάστου διαχαραχθεῖσα μεγάλη εὐθεῖα γραμμὴ, ἥτις δύο ἔχει πέρατα: τὸν Θεὸν, ἐξ οὗ ἀπορρέει καὶ πηγάζει, καὶ τὸν ἄνθρωπον, εἰς ὃν φθίνει! ἐστὶν ἡ οὐρανομήκης κλίμαξ, ἡ; ἡ μὲν μία ἄκρα ἐπερείδεται ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δ' ἑτέρα ὑψοῦται μέχρι τοῦ Ὑψίστου, ἡ κλίμαξ, δι' ἧς ἀναβαίνει καὶ ἀφικνεῖται ὁ ἄνθρωπος ὅπου προώρισται! ἐστὶ μὲν ἐπίπονος λίαν καὶ ἐπίμοχθος τὰ μάλα ἡ ἀνάβασις αὕτη εἰς τὸν ἄνθρωπον ἕνεκα τῶν πολλῶν καὶ πολυειδῶν προσκομμάτων, ἅπερ ἀπαντᾷ οὗτος, καὶ τοῦ ὕψους αὐτῆς ταύτης τῆς κλίμακος, ἀλλὰ τὸ Πάνσοφον καὶ Πανυπερτέλειον Ὃν δὲν ἀφῆκε τὸν ἄνθρωπον ἄμοιραν μέσων ἱκανῶν, μέσων μεγάλων, πρὸς ἀποσκυβάλισιν καὶ ἀποσκοράκισιν τῶν κωλυμάτων καὶ ἐμποδίων τούτων τοῦ κακοῦ, καὶ τὰ μέσα ταῦτά εἰσιν αἱ δωρηθεῖσαι ἡμῖν παρ' Αὐτοῦ τρεῖς πνευματικαὶ δυνάμεις: ἡ αἴσθησις, ἡ νόησις, (κυρίως δὲ ὁ λόγος, ὅστις, ὡς γνωστὸν, ἐστὶν ἡ εὐγενεστέρα, ἀνωτέρα καὶ ὑψηλοτέρα δύναμις τῆς νοήσεως, ἀκτὶς φωτοβόλος τοῦ Ἀπείρου Λόγου), καὶ ἡ βούλησις, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶσιν, ἢ αὐτοῦ τοῦ ἐγὼ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα, στοιχεῖα μεγάλα, στοιχεῖα ἱερὰ καὶ θεῖα. Ἑκάστη δὲ τῶν δυνάμεων τούτων ἴδιον ἔχει ἔργον καὶ ἰδίας ἐκπληροῖ λειτουργίας, λειτουργίας ἀφορώσας τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἀναβάσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν κατατείνει. Καὶ ἡ μὲν αἴσθησις ὠθεῖ αὐτὸν ἰσχυρῶς εἰς ταύτην, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ—ὁ Λόγος, ὃν διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Ἀπείρου Αὐτοῦ λόγου ἐνίσχυσε καὶ ἐφώτισε, τὸν φεγγοβολεῖ καὶ ποδηγετεῖ, ἡ δὲ βούλησις, συνενοῦσα τὰς ἀποφάσεις τῶν δύο τούτων δυνάμεων, τὸν βοηθεῖ τὰ μέγιστα. Ἀλλ' ἀποδεδειγμένον ἀριδήλως, μαρτυρούμενον ὑπὸ τῆς κοινῆς φωνῆς καὶ τῆς πείρας, καὶ φανεροῦ καὶ ἐναργοῦς ὄντος, ὅτι, μετὰ τὴν Ἀδαμιαίαν πτῶσιν, ὁ νοῦς ἡμῶν ἐσκοτάσθη καὶ ἐζοφώθη, ὅτι ἡ καρδία ἐπωρώθη, τολμῶ εἰπεῖν, ὅτι ἀμφότερα ταῦτα ἠμβλύνθησαν, ὅτι, κατὰ συνέπειαν ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῶν παρεκτρέπονται τῆς εὐθείας, τῆς διαχαραχθείσης ὑπὸ τοῦ Πλάστου, καὶ ἑκάτερον τείνει εἰς ἴδιον σκοπὸν, σκοπὸν πάντῃ διάφορον, ἀνάγκη μεγάλη, ἀνάγκη ἀπαραίτητος, ἀνάγκη ἀναπόφευκτος, ὅπως τὸ μὲν πνεῦμα φωτισθῇ, ἀναπτυχθῇ καὶ μορφωθῇ ὀρθῶς, ἡ δὲ καρδία ἀναπλασθῇ ὑγιῶς, ἀμφότερα δὲ συναρμολογηθῶσι στενῶς καὶ συνδεθῶσιν ἀδιασπάστως. Ἡ ὑγιὴς ἄρα καὶ ὀρθὴ ἀνάπτυξις καὶ μόρφωσις, ἡ στενὴ συναρμολογία καὶ ἡ ἀδιάῤῥηκτος καὶ ἐνδοτάτη σύζευξις καὶ σύνδεσις τῶν συστατικῶν τοῦ πνεύματος στοιχείων εἰς ἕνα κοινὸν σκοπὸν τείνουσα, εἰς τὸ ΑΓΑΘΟΝ, συνιστῶσι τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνατροφήν.

Κατὰ τὸν ὁρισμὸν λοιπὸν τοῦτον, ἐπειδὴ προ-

τίθεσθε καὶ ὑμεῖς ἵν' ἀναθρέψητε τὸ κοράσιόν σας ἠθικῶς, δέον, ὅπως ἀναπτύξητε καὶ μορφώσητε ὑγιῶς τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τὰς συναρμολογήσητε καὶ ἀκολούθως τὰς συνδέσητε σφιγκτότατα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ βούλησις καὶ πρὸ πάντων ὁ λόγος βαθέως ἀναπτύσσεται, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν' ἐν τῇ βρεφικῇ καὶ ἐν μέρει τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ καθεύδει, ἡ δὲ αἴσθησις παρουσιάζεται ἀνεπτυγμένη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐθὺς ἐκ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἵνα ἄρξησθε ἐκ τῆς μορφώσεως τῆς αἰσθήσεως τοῦ τέκνου σας, ἧς κοιτὶς καὶ δοχεῖόν ἐστιν ἡ καρδία. Τὴν καρδίαν τοίνυν αὐτοῦ ὀφείλετε ἵν' ἀναπλάσητε οὕτως, ὥστε πρὸς πᾶν μὲν τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν, πρᾷον καὶ ἵλαρὸν, θεῖον καὶ φαιδρὸν νὰ ὀργᾷ, νὰ φρικιᾷ δὲ εἰς τὸ τραχὺ καὶ ματαιον, σκληρὸν καὶ ποταπὸν, κακὸν καὶ δυσειδές. Πρὸς ἀλάνθαστον δὲ τούτου ἐπιτυχίαν πρέπει, ὅπως κατὰ τὸ χρονικὸν κυρίως τοῦτο τμῆμα ἐμπνέητε αὐτῷ τὰ ὑψηλότερα, ἱερώτερα, ἁγνότερα καὶ εὐγενέστερα αἰσθήματα, τοιαῦτα δὲ εἰσὶν ἡ ΑΓΑΠΗ, ἡ καινὴ ὄντως ἐντολὴ τοῦ Σωτῆρος, ἡ μεγάλη αὕτη καὶ ἀπειροτάλαντος ἀδαμαντίνη θήκη, εἰς ἣν τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι ἀπειροπληθεῖς ἐναποταμιεύονται καὶ συλλήβδην ἐμπεριλείονται ἀνεκτίμητοι μαργαρῖται, οὓς καί περ εἰδότες δὲν ἐκτιμῶμεν δυστυχῶς. Ἐθίζετε λοιπὸν τὸ θυγάτριόν σας ἵν' ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, τοὺς γονεῖς καὶ τὸν πλησίον. Ἀλλ' ὅπως ἡ ἀγάπη αὕτη ῥιζωθῇ ῥᾳδίως καὶ ἐγχαραχθῇ ἐν τῇ δίκην κηροῦ ἁπαλῇ αὐτοῦ καρδίᾳ, ἀπαιτεῖται, ἵνα τὸν μὲν Θεὸν παριστᾶτε αὐτῷ, οὐχὶ ὡς φοβερόν τινα τύραννον καὶ ἐκδικητὴν αὐστηρὸν, ἀλλ' ὡς αὐτόκαλον καὶ αὐτοάγαθον, ὅλον ἱλαρότητα, φαιδρότητα, πραότητα, εὐεργέτην, Σωτῆρα, Πατέρα, τὸν δὲ πλησίον, οὐχὶ ὡς ξένον, ἀλλ' ἀδελφὸν καὶ συμβοηθὸν, ἐπειδὴ τὸ μὲν φοβερὸν, αὐστηρὸν καὶ ἀλλότριον φύσει ἀποστρεφόμεθα, τοὐναντίον δὲ ἡδυνόμεθα, τερπόμεθα καὶ ἐντρυφῶμεν θελξικαρδίως εἰς τὸ πρᾷον, ἱλαρὸν, ἀγαθότητα, καὶ καλλονήν. Οὕτως, ἀφοῦ κατάδηνεκῆ ἐπανάληψιν ἐμπνεύσητε αὐτῷ σταθερῶς καὶ βασίμως τὴν ἀγάπην, ἐκ τῆς ἀγάπης ἐκπηδήσουσι σωρηδὸν οἱ ἀνεκτίμητοι μαργαρῖται, τὰ ἄλλα εὐγενῆ αἰσθήματα. Καθότι ἀγαπῶσα αὕτη τὸν Θεὸν ἐγκαρδίως, συναγαπήσει καὶ τὴν ὁσιότητα, δικαιοσύνην, ἀλήθειαν, θρησκείαν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια· ἀγαπῶσα δὲ τὸν πλησίον, συναισθάνεται οἶκτον, συμπάθειαν, συμπάσχει αὐτῷ, συμπονεῖ, συνθλίβεται, καὶ, τέλος, ἀποκατασταθήσεται ἐπιεικὴς, κατακτήσει, ἄλλοις ῥήμασι, πλεονεκτήματα, ἅπερ εἰσὶν ἄγνωστα εἰς τοὺς σιδηροκάρδους. Οὐχ ἧττον ὅμως χρεωστεῖτε καὶ ὑμεῖς ἵνα ὑποστηρίζητε καὶ διδάσκητε αὐτὴν τοὺς μαργαρίτας τούτους. Πρὸς τούτοις, ἐθίζετε αὐτὴν, ὅπως ἀποστρέφηται τὸ ψεῦδος, τὸ μῖσος, φθόνον, ζηλοτυπίαν, ἀπότομον, σκληρὸν, βάρβαρον, πρυτέλειαν, ἐπάρατον *μόδαν*, καὶ διδάσκετε αὐτὴν τὴν εὐγενῆ συμπεριφοράν. Ἀλλ' εὐγενὴς συμπεριφορὰ τὸ καθ' ἡμᾶς ἐστὶν ἡ ἐνδεδυμένη τὴν εὔσχημον μεγαλοπρέπειαν καὶ σοβαρὰν σεμνοπρέπειαν, καὶ οὐχὶ τὸ ἄκοσμον καὶ μικροπρεπές. Καθ' ὅλα δὲ ταῦτα ὀφείλετε, ἵνα γίνητε ΥΜΕΙΣ τὸ παράδειγμα καὶ ὁ τύπος!

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο τμῆμα αἱ νοητικαὶ ἐργασίαι ἐκλειπτέαι παντελῶς, καθότι ἡ νόησίς ἐστιν ἀσθενὴς καὶ ἀνεπίδεκτος ἀναπτύξεως.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λήγει, φιλτάτη, τὸ α. χρονικὸν τμῆμα, καθ' ὃ, ὡς εἴδομεν, ὀφείλετε ἵνα μορφώσητε ἢ ἀναπτύξητε ὑγιῶς τὴν αἴσθησιν τῆς κόρης σας. Ἐννοεῖτε δὲ ὅτι τὰ αἰσθήματα ταῦτα δὲν θέλετε παύσει διδάσκουσα καὶ κατὰ τὸ ἑφεξῆς. (Ἕπεται συνέχεια)

ΕΝ ΤΩ ΠΥΘΜΕΝΙ ΤΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ.

—

Ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ προμεροῦ βράχου, τοῦ ἐπικειμένου τῆς τῶν ἀρχαίων Χαρύβδεων, ἐκάθητό ποτε ὁ βασιλεὺς Φριδερῖκος Α'. τῆς Σικελίας μετὰ τῆς περικαλλεστέρας τῶν νεανίδων τῆς Εὐρώπης. Πολλάκις προσήλωσε τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ μυκωμένου βαράθρου, καὶ μάτην προσήνεγκε τὰ πλούτη τοῦ θησαυροφυλακίου του καὶ τὰς τιμὰς τῆς αὐλῆς του εἰς τὸν ὅστις ἤθελε βυθισθῇ εἰς τὸν τρομερὸν στρόβιλον καὶ ἐξιχνιάσει τὰ μυστήρια αὐτοῦ. Οὐδεὶς ἐπιδέξιος ἁλιεὺς, οὐδεὶς θαῤῥαλέος ἱππότης ἐτόλμα ὅπως ἐκπειράσῃ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ῥιπτόμενος εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ περιφρονῶν βέβαιον θάνατον. Ἀλλ' ὁ ἔρως νεανίδος εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ δελέατος τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν τιμῶν· ὅτε ἡ ἐπαφρόδιτος βασιλόπαις, προσμειδιῶσα πρὸς τὸ περὶ αὐτὴν πλῆθος, ἀφῆκεν ἐκ τῶν ῥοδίνων αὐτῆς χειλέων ἐνθαῤῥυντικάς τινας λέξεις, αἱ λέξεις αὗται συνεκίνησαν γενναίαν τινὰ καρδίαν, ἀσθενῆ εἰς χρηματικὴν ἀμοιβὴν, καὶ ἐπιλήσμονα δυστυχῶς τῶν φραγμῶν, οὓς ὁ Θεὸς ἔθηκεν εἰς τὸν ζῆλον τοῦ ἀνθρώπου.

Ἦν δ' οὗτος τολμηρός τις ἁλιεὺς, ὃν οἱ σύντροφοί του ἐπωνόμασαν il Pesce (ἰχθὺν), διότι διήρχετο τὸν βίον ἐν τῷ ὕδατι, καὶ νυχθημερὸν ἐκολύμβα εἰς τὰ χλιαρὰ τῆς Σικελίας κύματα. Ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ βράχου, ἐν ᾧ ὁ ἡγεμὼν ἐκάθητο, ἀπὸ τοῦ μέρους, ὃ ἐπάτουν οἱ πόδες τῆς εὐχάριτος νεανίδος, ὁ Pesce ἐῤῥίφθη εἰς τὰ ἀφρόεντα κύματα, καὶ τὰ κύματα ἀνεκάμφθησαν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἡ ἄβυσσος, διανοιχθεῖσα ἐπὶ στιγμὴν, τρομερωτέρα παρά ποτε ἐφάνη. Τὰ βλέμματα ὅλα προσηλοῦντο εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ὅλα τὰ στήθη συνεστέλλοντο ὑπὸ στυγνῆς ἀγωνίας, ὅλα τὰ χείλη ἦσαν ἄφωνα ὡς ὁ τάφος. Αἴφνης ὑπεράνω τῶν κυμάτων λευκή τις ἐπιφαίνεται μορφὴ, στιλπνὸς κινεῖται βραχίων, μακρὰ μέλαινα

κόμη ἐπὶ νευρώδους λαιμοῦ κυματίζει. Ὁ κολυμβητὴς ἀναπνέει εἰσέτι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα· οἱ ὀφθαλμοί του ἀνατείνονται πρὸς τὸν οὐράνιον θόλον, τὸ στόμα του θρησκευτικὴν εὐγνωμοσύνης ψιθυρίζει ἔκφρασιν. Κατὰ τὴν θέαν αὐτοῦ, ἐπευφημίαι ἐκπλήξεως, κραυγαὶ ἀγαλλιάσεως μακρὰν ἀντηχοῦσιν. Ἀλλ' ὅτε ἐκ νέου τὰ βλέμματα στρέφονται πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ἐτόλμησε ν' ἀποπειραθῇ ὅ,τι οὐδείς ποτε ἄνθρωπος ἀπεπειράθη, καὶ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, δὲν τὸν διακρίνουσι πλέον. Τὰ λυσσαλέα κύματα ἐδράξαντο καὶ αὖθις τῆς λείας των, ἡ ἄβυσσος ἐπανεκλείσθη ἐπὶ τοῦ θύματός της, αἱ δίναι συρίζουσι, μυκῶνται, ἀφρίζουσι, καὶ ὁ θρασὺς κολυμβητὴς δὲν ἀναφαίνεται πλέον.

Ἡ παράδοσις αὕτη τοῦ Μεσαιῶνος δὲν εἶναι ὡς ἱστορία τις τῆς ἐνεστώσης ἐποχῆς; Δὲν γνωρίζομεν εἰσέτι τὰ μυστήρια τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ ἀδιαλείπτως ὁ ὠκεανὸς ἄπειρον καταβροχθίζει θυμάτων ποσότητα· διότι ἡ κατ' ἐπιφάνειαν αὐτοῦ ἀνάπαυσις ἄπιστός ἐστι γαλήνη· Ὑπὸ τὸ ἀπατηλὸν αὐτοῦ κάτοπτρον ὑπάρχουσι διηνεκῶς ἡ ταραχὴ καὶ αἱ μάχαι. Ὁ ὠκεανὸς δὲν εἶναι, ὡς ἐφανταζοντο οἱ ἀρχαῖοι, ὁ περιπαθὴς ἐκεῖνος σύζυγος, ὁ περιπτυσσόμενος τὴν γῆν ἐν τρυφερῷ ἀσπασμῷ· ἀπ' ἐναντίας, τραχείας κατ' αὐτῆς ποιεῖται ἐπιδρομὰς, περιτρώγει, ὑπορύσσει αὐτὴν, εἶναι διηνεκῶς εἰς πάλην μετ' αὐτῆς. Καὶ ὅταν ἔτι κοιμώμενος φαίνηται, καὶ τότε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐξακολουθεῖ· ἀκροάσθητε, καὶ ἀκούσεσθε τοῦ φλοίσβου τῶν κυμάτων, πλησσόντων τὰς ἀμμώδεις ἄκρας τῆς ἀκτῆς. Θεωρήσατε, καὶ ὄψεσθε τὸν κολοσσὸν, κινούμενον καὶ ἀναπνέοντα ὡς ἐμψυχον ὄν. Οὐδεμία ἀνάπαυσις, οὐδεὶς ὕπνος εἰς τὸ ἀκάματον ἐκεῖνο στοιχεῖον· ὡς ὁ ῥύαξ σκιρτᾷ νυχθημερὸν ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, μηδέποτε παύων, οὕτως οὐδεμία διὰ τὸν Ὠκεανὸν ἐκεχειρία, οὐδεμία σχολὴ ὑπάρχει.

Ὁ ἐκπληκτικώτατος τρόπος τῆς διαδηλώσεως τῆς ταραχῆς αὐτοῦ δὲν εἶναι ὁπόταν σαρόνηται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἀλλ' οὐδὲ ὅταν ἐξεγείρηται κατὰ τὴν ὁρμητικὴν τῆς τρικυμίας πνοήν. Ἡ τρικυμία, ἡ θύελλα, ὁ τυφὼν οὐδὲν ἀλλ' ἢ παιδικά εἰσιν ἀθύρματα, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς σιωπηλῆς ἐκείνης, τακτικῆς καὶ γιγαντώδους κινήσεως, καθ' ἣν τὸ ὕδωρ τοῦ ὠκεανοῦ ὑψοῦται μέχρις οὐρανῶν καὶ ἐπαναπίπτει εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς.

Ὅταν ὁ ἥλιος ἐξακοντίζῃ τὰς θερμὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας ἐπὶ τὸν ὑδατώδη χῶρον, μυριάδες σταγόνων, ἀδιακρίτων εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀφθαλμὸν, ἀποσπῶνται ἐκ τοῦ κόλπου τῶν θαλασσῶν, ἀναβαίνουσιν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων μέχρι τοῦ κυανοῦ θόλου ὅπως ἐπαναπέσωσι μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἄπειρον τῶν θαλασσῶν δεξαμενήν. Συνέρχονται εἰς νέφη, τρέχουσιν ὑπεράνω τῆς σφαίρας, καὶ πίπτουσιν, ὁτὲ μὲν ἐν εἴδει ὁρμητικῆς θυέλλης, φερούσης εἰς τὰ στέρνα αὐτῆς τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἐρείπωσιν, ὁτὲ δὲ ἐν εἴδει σωτηρίου βροχῆς, δροσιζούσης καὶ γονιμοποιούσης τὸ ἔδαφος, ὁτὲ δὲ ἐν μαργαρίταις δρόσου, λάμπουσιν ἐν τοῖς κάλυξι τῶν ἀνθέων καὶ σπινθηροβολοῦσιν ἐν τοῖς φύλλοις. Ἡ διψαλέα γῆ ἀναμυζᾷ ἀπλήστως τοὺς εὐεργετικοὺς ἐκείνους ὄμβρους, οἵτινες διὰ μυριάδων ἀρτηριῶν ἀοράτων εἰσδύουσιν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς καὶ πληροῦσι τοὺς ἀγνώστους αὐτῆς ὀμβροδέκτας· ἔπειτα ἐπέρχεται ἡμέρα τις, καθ' ἣν τὰ αὐτὰ ταῦτα ὕδατα διεκφεύγουσι διά τινος ῥωγάδος καὶ ἀφάλλονται εἰς τὰς φάραγγας· ὁ ῥύαξ συνενοῦται τοῖς ῥύαξιν, οἱ ποταμοὶ, σχηματιζόμενοι ὑπὸ τῶν συμβολῶν τούτων, κρημνίζονται ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν βράχων, διαπερῶσι τοὺς κρημνοὺς, ἔπειτα διαχέονται εἰς τὰς κοιλάδας· ἐκεῖ δὲ, ὑποτασσόμενοι εἰς τοὺς νόμους τοῦ ἀνθρώπου, καθίστανται δοῦλοι τῆς βιομηχανίας αὐτοῦ, καὶ ἐπανακάμπτουσι μεστοὶ πλοίων εἰς τὸν ὠκεανὸν, ἀφ' οὗ ἐξῆλθον.

Μετὰ πόσης ἡσυχίας καὶ μετὰ ποίας σιωπῆς ἡ φύσις τὸ ἔργον αὐτῆς ἀποτελεῖ! Αἱ θαυμάσιαι αὗται τῶν θαλασσῶν ἐκπομπαὶ διενεργοῦνται, χωρὶς τὸ ὄμμα νὰ βλέπῃ, χωρὶς τὸ οὖς ν' ἀκούῃ αὐτὰς, καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰς τὴν ἡμετέραν σφαῖραν διδομένης θερμότητος ἐξαρκεῖ ὅπως μετακομίσῃ αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν νεφῶν. Ὅταν ὁ ὄγκος οὗτος τοῦ ὕδατος, ὁ ὑπὸ ἀοράτου δυνάμεως ἀναιρόμενος, χρησιμεύσας εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, κατίῃσιν αὖθις εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ δεξαμενὴν, τότε τὸ ἓν τῶν τακτικῶν φαινομένων τῆς ἡμετέρας σφαίρας ἐκπληροῦται, ἡ μία τῶν διηνεκῶν κινήσεων τῆς γῆς, τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ἀλλ' ὁ ἀγέρωχος ὠκεανὸς εἶναι καθυποβεβλημένος καὶ εἰς ἑτέραν τινὰ δύναμιν. Ὁ μυστηριώδης νόμος, ὁ συνδέων ἀστερισμὸν πρὸς ἀστερισμὸν, πλανήτην πρὸς πλανήτην, ὁ ἀνακαλῶν εἰς τὴν κεντρικὴν αὐτοῦ ἑστίαν τὸν κομήτην, ὁ ἀποτελῶν ἐκ τῶν διαφόρων κόσμων ἓν μέγα σύμπαν, ὁ νόμος τῆς ἕλξεως, ἐξασκεῖ ἐπίσης τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ταχεῖα αὐτοῖς μεταδίδωσι κίνησιν.

Ὅτε οἱ ἐν τῷ Νεάρχῳ συμπλέοντες εἰς τὰς ἐκβολὰς ἀφίκοντο τοῦ Ἰνδοῦ, οὐδὲν μᾶλλον τὴν ἔκπληξίν των διήγειρεν ἐν τῇ θαυμασίᾳ ἐκείνῃ χώρᾳ, ἢ ἡ παλίρροια καὶ ἄμπωτις τῶν ὑδάτων, διότι οὐδέποτε παρετήρησαν τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς τὰς παραλίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐλάσσονος Ἀσίας· καὶ μετ' ὀλίγον ἐνόησαν τὴν συνάφειαν τῆς μεταβολῆς ταύτης μετὰ τῶν φάσεων τῆς σελήνης. Ἰσχυροτέρα τοῦ ἡλίου ἡ σελήνη, καθόσον καὶ προσγειοτέρα ἐστὶν, ἀναίρει ἐπὶ τοῦ ἀπεράντου χώρου τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ κῦμα, ἔχον ὕψος ποδῶν τινῶν, καὶ ἐφέλκεται τοῦτο εἰς τὴν ἀκολουθίαν αὐτῆς κατὰ τὴν ἐναέριον αὐτῆς πορείαν.

Τὸ ἀβλαβὲς τοῦτο κῦμα κυλινδεῖται κατ' ἀρχὰς ἡσύχως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ὠκεανοῦ· ἀλλὰ συναντᾷ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν Νέαν Ὁλλανδίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀκτὴν τῆς Μεσημβρινῆς Ἀσίας· πιεζόμενον δὲ μεταξὺ τῶν δύο τούτων γαιῶν τὸ ἀπέραντον κῦμα, φέρεται πρὸς τὴν Ἀφρικανικὴν παραλίαν· μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τῆς σελήνης ἐν τῷ μεσημβρινῷ τοῦ Γρηνουϊνσίου, ἀφικνεῖται εἰς τὸ Φὲζ καὶ Μαρόκον, δύο ὥρας βραδύτερον διέρχεται τὸν πορθμὸν τῆς Γιβλαρτάρης καὶ παραπλέει τὴν παραλίαν τῆς Πορτογαλλίας· περὶ τὴν τετάρτην ὥραν ῥίπτεται εἰς τὴν Μάγχην καὶ διατρέχει τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἐκεῖ δὲ οἱ βράχοι τῆς Ἰσλανδίας, ἔπειτα αἱ πολυάριθμοι νῆσοι τῶν θαλασσῶν τοῦ Βορρᾶ ἐπέχουσι τὴν ταχύτητα τῶν κινήσεων αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε μόλις ἀφικνεῖται εἰς Νορβηγίαν μετὰ ὀκτάωρον πορείαν.

Ἕτερός τις κλάδος τοῦ αὐτοῦ ῥεύματος φέρεται κατὰ μῆκος τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀμερικῆς μετὰ ταχύτητος 120 μιλίων καθ' ὥραν, ἐκεῖθεν ῥίπτεται πρὸς Ἄρκτον, ἔνθα τὰ κύματα, πανταχόθεν περισφιγγόμενα, ἀνυψοῦνται ἐνίοτε εἰς ὕψος 80 ποδῶν, ὡς πολλάκις συμβαίνει ἐν τῷ κολπίσκῳ τοῦ Φούνδυ. Αἱ βιαιότεραι θύελλαι δὲν δύνανται νὰ παραγάγωσι τοιοῦτον ἀποτέλεσμα· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θυελλωδεστέρῳ τῆς γῆς τόπῳ, ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ Ὄρνῳ, οἱ σφοδρότεροι τυφῶνες δὲν ἀναίρουσί ποτε τὰ κύματα εἰς ὕψος πλέον τῶν τριάκοντα ποδῶν.

Ὀλιγώτερον παρατηρηθεῖσα καὶ ἧττον γνωστὴ εἶναι ἡ τρίτη μεγάλη κίνησις, ἥτις διενεργεῖται ἐν τῇ κατ' ἐπιφάνειαν γαλήνῃ τοῦ Ὠκεανοῦ· διότι ἐνταῦθα, ὡς καὶ πανταχοῦ, ἡ κίνησις εἶναι ἡ ζωή. Ἡ κίνησις αὕτη, ἥτις οὐδέποτε μὲν ἵσταται, οὐδέποτε δὲ παύει, παράγεται ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος. Ὡς πάντα τὰ σώματα, τὸ ὕδωρ συστέλλεται καὶ καθίσταται βαρύτερον, ὅταν ἡ θερμοκρασία ἐλαττοῦται, ἀλλὰ μέχρι τινὸς βαθμοῦ, μέχρι τριῶν βαθμῶν Ρεωμύρου. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀμετάβλητος θερμότης τοῦ Ὠκεανοῦ εἰς βάθος 3600 ποδῶν καὶ ἐπέκεινα· ἐὰν ἡ θερμοκρασία ἦναι ψυχρὰ, τὸ ὕδωρ ἐλαφροῦται εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε κατὰ βαθμόν τινα κρυσταλλώσεως διαστέλλεται καὶ ζυγίζει πολὺ ὀλιγώτερον ἢ ἐν τῇ ὑγρᾷ καταστάσει. Ἐκ τοῦ μερικοῦ τούτου νόμου προκύπτει ἡ περίεργος κίνησις, ἡ διηνεκὴς κίνησις τοῦ Ὠκεανοῦ, ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ πτῶσις τοῦ ὕδατος, ὅπερ διαστέλλεται καὶ βαρύνεται, κατὰ τὰς μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας. Ἐντεῦθεν τὰ ῥεύματα, παράδοξον ποιοῦντα ἀντίθεσιν πρὸς τὴν γαληνιαίαν ἐπιφάνειαν, ἣν διαπερῶσιν. Ὁ Κ. Οὐμβόλδος διηγεῖται ἐν ταῖς ὁδοιπορικαῖς αὐτοῦ διηγήσεσιν, ὅτι ἐν Τρουξίλλῳ τὰ γαλήνια ὕδατα ἦσαν εἰς 21 βαθμοὺς θερμότητος, ἐνῷ τὸ ῥεῦμα τῆς Περουβιανῆς παραλίας μόλις παρουσίαζεν 8 βαθμούς. Ὁ ναύτης, παραπλέων ἐπιδεξίως διὰ τῆς λέμβου του τὸ ἄκρον τοῦ ῥεύματος τούτου, δύνατται νὰ ἐμβυθίσῃ ταυτοχρόνως τὴν μὲν μίαν τῶν χειρῶν του εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, τὴν δὲ ἑτέραν εἰς τὸ θερμόν.

Πόσα ἄλλα θαυμάσια ἔτι ἐκπληκτικώτερα ὑποκρύπτονται ὑπὸ τὸ γελόεν κυανοῦν τῶν θαλασσῶν! Ὁ ἄνθρωπος, αὐλακίζων διὰ τῆς εὐθραύστου αὐτοῦ λέμβου τὸ ἀπέραντον τοῦ Ὠκεανοῦ διάστημα, οὐδόλως σκέπτεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἐκεῖ, ὑπὸ τοὺς πόδας του, δάση συνηρεφῆ, χλωροὶ λειμῶνες, ὄρη ὑψηλὰ καὶ ἠφαίστειοι κρατῆρες.

Ναὶ, ἡ θάλασσα ἔχει τὰς κλιτύας καὶ τὰς κοιλάδας αὐτῆς, τὰ ἀροπέδια καὶ τὰς πεδιάδας αὐτῆς, ποῦ μὲν ξηρὰς καὶ ἀγόνους, ποῦ δὲ βλαστομανούσας· ἡ θάλασσα ἐγκλείει ἀνισότητας ἐδάφους τοιαύτας, οἷαι οὐδόλως ἀπαντῶνται ἐν ταῖς ἠπείροις ἡμῶν. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ, πρὸς νότον τῆς Ἀγίας Ἑλένης, ὁ πλοίαρχος τῆς φρεγάτας *Ἀφροδίτης* δὲν εὗρε τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης ἢ εἰς βάθος 14550 ποδῶν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὕψος τοῦ Λευκοῦ Ὄρους. Ὁ δὲ πλοίαρχος Ρὸς, κατὰ τὴν εἰς τὸν βόρειον πόλον ἐκδρομὴν αὐτοῦ, κατεβίβασε τὸν καθετῆρα μέχρι 27600 ποδῶν, χωρὶς νὰ εὕρῃ τὸν πυθμένα τοῦ ὕδατος. Οὕτω τὸ Σινᾶ ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας τοῦ Δαβαλαγιρίου τεθειμένον ἐκεῖ δὲν θ' ἀνύψου τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τὰ ὕδατα. Ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν μυθωδῶν βαθῶν ἀνυψοῦνται ὄρη, βράχοι, ὕφαλοι, νῆσοι χλοάζουσαι.

Δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀρχαίαν εἰκόνα τῆς *ἀκινήτου γῆς*, ἀντιτασσομένης πρὸς τὴν κινητὴν τῆς θαλάσσης φύσιν. Πρόσφατοι ἀνακαλύψεις ἀποδεικνύουσιν ἡμῖν ὅτι ἡ γῆ ἡ μεταβαλλομένη καὶ ὅτι τὸ κράτος τῶν ὑδάτων εἶναι σταθερόν. Ὁ Ὠκεανὸς φυλάττει πάντοτε τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' ἐπειδὴ συμβαίνουσιν ἐν ταῖς ἠπείροις ὑψώσεις καὶ ὑριζήσεις γαιῶν, δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν παρόμοιόν τι γεγονὸς καὶ ἐν τῷ πυθμένι τῶν θαλασσῶν. Ἐν τῇ Νοτίῳ θαλάσσῃ τὸ διπλοῦν τοῦτο φαινόμενον ἐκπληροῦται ἐναλλὰξ εἰς ὡρισμένας ἐποχάς: μεταξὺ τῶν ἐν ὑπορρόῃ χωρῶν πρέπει ν' ἀναφέρωμεν ἐν πρώτοις τὴν Νέαν Ὁλλανδίαν. Ὁ τόπος οὗτος, μετὰ τῶν παραδόξων αὐτοῦ βοτάνων, τοσοῦτον διαφόρων τῶν τοῦ λοιποῦ κόσμου, καὶ μετὰ τῶν περιέργων αὐτοῦ ζώων, οὐχὶ μόνον δὲν εἶναι χώρα νέα καὶ πρόσφορος, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἀρχαία τις νῆσος βαθύγηρως, ἣν ὁ Ὠκεανὸς καταβιβρώσκει καὶ ἐνταφιάζει ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

Ὁποῖος θαυμάσιος κευθμὼν αἱ ἐσωτερικαὶ τοῦ Ὠκεανοῦ χῶραι! Ἐκεῖ εἰσιν ἄβυσσοι, διεσπαρμέναι διὰ βράχων, διὰ ναυαγίων, δὶ ἀνθρωπίνων πτωμάτων· ἐκεῖ εἶναι ἐντεθαμμένος εἰς τὴν ἰλὺν ὁ ὀρείχαλκος τῶν μαχῶν, τὸ πλῆρες χρυσοῦ κιβώτιον τοῦ Περοῦ, πλησίον σωροῦ σκελετῶν ἑκάστης παραλίας, ἑκάστου κλίματος· ἐκεῖ διαμελίζεται τὸ κρανίον τοῦ γεννάιου θαλασσοπόρου πλησίον

τοῦ κολοσσιαίου τῆς χελώνης θώρακος· ἐκεῖ ἀναπαύεται ὁ κάμαξ τοῦ ἁλιέως πλησίον τῶν γενείων τῆς φαλαίνης· μυριάδες ἰχθύων συναθροίζονται ἐν δέμασι μετάξης, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν διέρχονται ἐν σιωπῇ μυριάδες μικροσκοπικῶν ζωϋφίων, ἐνῷ ὑπερμεγέθη κήτη καὶ ὁ ἀδηφάγος καρχαρίας καταδιώκουσι τὰς ἐντρόμους μαινίδας.

Ἐνταῦθα μὲν ἡ θάλασσα ἀφρίζει καὶ ταράττεται περὶ ὑφάλους παραδόξου σχήματος καὶ τερατώδεις βράχους, ἐκεῖ δὲ ἀνελίσσεται καὶ ὁμαλίζεται ἐπὶ κοίτης ἄμμου λευκῆς· τὴν μὲν πρωΐαν τὰ ὕδατα τῆς παραλίας φέρονται βιαίως κατὰ τῶν ἀκρωρειῶν τῶν ὑποβρυχίων Ἄλπεων, ἢ διέρχονται στενάζοντα διὰ μέσου ἀρχαίων δασῶν· τὸ δ' ἑσπέρας ἀποκοιμίζονται εἰς ἀκτῖνας φωτὸς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς φρικαλέας ἀβύσσου.

Ὁ Ὠκεανὸς εἶναι εὐρὺ δοχεῖον. Ἐκεῖ κεῖται μυριάδες μυριάδων πτωμάτων, ἐπισεσωρευμένων κατὰ πυκνὰς στοιβάδας, διότι ὑπὸ τὸν διαφανῆ τῶν θαλασσῶν πέπλον ὑπάρχει ἀκατάπαυστος πόλεμος, θῆραι ἄγριαι, αἱματηραὶ μάχαι, μίση ἀμείλικτα. Οἱ κάτοικοι τοῦ Ὠκεανοῦ διὰ τῆς καταστροφῆς μόνον δύνανται νὰ ζήσωσιν· ὑπάρχουσιν ἐκεῖ γενεαὶ ἄλλαι λύκων, τίγρεων καὶ λεόντων, ἀφικνουμένων εἰς κολοσσιαίας διαστάσεις καὶ καταβιβρωσκόντων ὁλοκλήρους γενεὰς μικρῶν ζώων. Πολύποδες καὶ μέδουσαι ἀπειράριθμοι ἐξελίσσουσι τὰ δίκτυα αὐτῶν, καταλαμβάνουσιν ἀνὰ μυριάδας τὰ ἄφρονα ζωόφυτα, ἐνῷ ἡ φάλαινα καταβροχθίζει ὁλόκληρον ζωϋφίων νεφέλην· ὁ ξιφίας καὶ ὁ θαλάσσιος λέων καταδιώκουσι τὸν ῥινοκέρωτα καὶ τὸν ἐλέφαντα τοῦ Βίρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, ἐνῷ ὁ παράσιτος προσκολλᾶται εἰς τὴν πιμελὴν τοῦ θύνου. Εἰς τὰ ἔνυδρα ἐκεῖνα βάθη, πάντα τὰ ὄντα διώκουσι διηνεκῶς, φονεύουσιν ἢ φονεύονται· ἀλλ' ἡ πάλη περατοῦται ἐν σιωπῇ, οὐδεμία κραυγὴ πολέμου ἀκούεται, οὐδεμία ἐπιφώνησις ἀγωνίας ταράττει τὴν αἰωνίαν σιωπήν, οὐδεὶς ἦχος θριάμβου ἀνυψοῦται ὑπεράνω τῶν κυμάτων· αἱ μάχαι συγκροτοῦνται καὶ διαπεραιοῦνται ἐν βαθυτάτῳ μυστηρίῳ. Ἐνίοτε μαντεύομεν μίαν τῶν θανασίμων ἐκείνων μαχῶν ὡς ἐκ τοῦ αἵματος, δι' οὗ στιγμιαίως τὰ κύματα βάφονται, ἐνίοτε δὲ κῆτός τι ἐκπνέον φαίνεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ἀσπαῖρον κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἀγωνίαν.

Μὴ φαντασθῶμεν ἐν τούτοις ὡς ἐκ τῶν διηνεκῶν τούτων συγκρούσεων, ὅτι τὰ θαλάσσια βάθη οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ σκηνὴ ἐρημώσεως· ἀπ' ἐναντίας ἡ ζωὴ βρίθει ἐν τῷ ὠκεανῷ, τῷ ποικιλωτέρῳ καὶ θαυμαστοτέρῳ τῆς φύσεως στοιχείῳ. Ὁ ὠκεανὸς περικλείει πληθὺν ζώων, ἀπὸ τῶν ἐγχυματοειδῶν, ἃ δὲν διακρίνομεν ἢ διὰ τοῦ μικροσκοπίου, μέχρι τῶν μεγαλειτέρων κολοσσῶν. Πλησίον τῶν ἀγόνων βράχων τῆς Σπιτσβέργης, τῶν ἀξένων ἀκτῶν τῆς Βικτωρίας, ἐκεῖ, ὅπου οὐδ' ὁ ταπεινότερος φύεται λειχὴν, ὅπου οὐδεὶς πλέον φχίνεται ῥέννος, καὶ ὅπου ἡ πολικὴ ἄρκτος δὲν δύναται νὰ προμηθευθῇ τὴν τροφήν της, ἡ θάλασσα καλύπτεται ὑπὸ φυκῶν καὶ βρύων καὶ μυριάδες ζώντων ὀντιδίων εὑρίσκουσιν ἐν ταύτῃ τροφήν.

Τὸ διαυγὲς τοῦ ῥύακος ὕδωρ δὲν εἶναι διαυγέστερον τοῦ τῶν θαλασσῶν· αἱ χροιαὶ αὐτοῦ μεταβάλλονται εἰς ἑκάστην ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου, εἰς ἕκαστον νέφος διερχόμενον, καὶ ἐνίοτε τὰ ὕδατα αὐτῶν ἀνανακλῶσι τὸν τῆς κοίτης των πυθμένα· ἀλλὰ τὰ ζωηρότερα αὐτῶν χρώματα προέρχονται ἐκ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ἐγχυματοειδῶν, ἅτινα ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν συγκρύπτουσιν. Ἐπὶ τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης, εὐρεῖα ταινία χρώματος ἐλαΐνου βαθέως διέρχεται κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν διὰ μέσου κατακυάνου· ἐπὶ τῆς Ἀραβικῆς ἀκτῆς ἐκτείνεται πρασίνη τις γραμμὴ τοσοῦτον διακεκριμένη, ὥστε δύναταί τις νὰ ἴδῃ τὸ πλοῖον πλέον ἅμα ἔν τε τῷ πρασίνῳ ὕδατι καὶ ἐν τῷ κυανῷ· ἡ ῥοδόχρους θάλασσα τῆς Καλλιφορνίας λαμβάνει τὸ ὄνομα ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας χροιᾶς τῶν ἐγχυματοειδῶν αὐτῆς· τὸ χρῶμα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης μεταβάλλεται ἀπὸ τῆς ἁβρᾶς τοῦ καρυοφύλλου χροιᾶς μέχρι τῆς αἴγλης τῆς πορφύρας, καθ' ὅσον αἱ ζωϋφίων λεγεῶνες αὐτοῦ κινοῦνται κατὰ συμμορίας, μᾶλλον ἢ ἧττον πεπυκνωμένας. Ἄλλοι ζωϋφίων σωροὶ μελανίζουσι τὰ ὕδατα τῶν Μαλδιβῶν, καὶ λευκαίνουσι τὰ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας.

Ὅτε ὁ πλοίαρχος Ῥὸς περιώδευε τὴν Ἀρκτικὴν θάλασσαν, ῥίπτων τὸν καθετῆρα εἰς βάθος 6000 ποδῶν, ἐπανήγαγε ζῶντα ζωϋφια. Εἰς βάθος ὑπερβαῖνον τὸ μέτρον τῶν ὑψηλοτάτων ἡμῶν ὀρέων τὸ ὕδωρ ἐμψυχοῦται ὑπὸ ἀπείρου ποσότητης φωσφοριζόντων ποιημάτων, ἅτινα, ἀναβαίνοντα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, σπινθηροβολοῦσι καθ' ἕκαστον κῦμα καὶ προτείνουσι μακρὰν αὖλακα πυρός. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ ζωϋφια ἐκεῖνα, διὰ τῆς πολλαπλότητος καὶ τῆς ταχείας αὐτῶν ἀποσυνθέσεως, καθιστῶσι τὰ ὕδατα, ἃ κατοικοῦσιν, ὑγρὸν θρεπτικὸν διὰ τοὺς γιγαντώδεις κατοίκους τοῦ Ὠκεανοῦ· ἀλλ' ἔχουσι τοὺς διακεκριμένους αὐτῶν σταθμοὺς καὶ τὰ μέσα τῆς μετακινήσεως αὐτῶν, ταξειδεύουσι μακρὰν καὶ ταχέως. Ῥεύματα ἄγνωστα τῷ ἀνθρώπῳ φέρουσι ταῦτα κατὰ μεγάλας σωρείας ἀπὸ τοῦ πόλου μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν πόλων μέχρι τοῦ ἑτέρου. Ἡ φάλαινα εἶναι ἐπίσης ὑποχρεωμένη νὰ ταξιδεύῃ ὅπως τὰ εὑρίσκῃ· τρέχει ἀπὸ τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης μέχρι τῶν Ἀντιλλῶν, ὅπως ἀκολουθήσῃ τὰς μεδούσας, δι' ὧν διατρέφεται. Πόσον παράδοξος ἡ ζωηρὰ αὕτη πορεία τοῦ γίγαντος τῶν θαλασσῶν ἐν ἀκολουθίᾳ σφαιριδίων ἰξωδῶν, ἀχρώστων καὶ μόλις ἀντιληπτῶν!

Ἕνεκα ἄλλων λόγων, ἄλλαι πορεῖαι διενεργοῦνται εἰς τὸ μυστηριῶδες τῶν θαλασσῶν κράτος. Τὸ ὕδωρ εἶναι τὸ ἀληθὲς τῆς κινήσεως στοιχεῖον καὶ γίνονται μεταναστεύστεις διηνεκεῖς ἀπὸ ζώνης εἰς ζώνην. Οὐδὲν εἶδος ζώων μεταναστεύει τοσοῦτο, καὶ τοσοῦτο μακρὰν, ὅσον ὁ ἰχθὺς, καὶ οὐδαμοῦ διακρίνεται μᾶλλον ἡ στενὴ σχέσις, ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν καταρυγίων, ἃ δίδωσιν αὐτῷ προορατικὴ πρόνοια. Ἄλλοτε αἱ πρῶται μαινίδες, αἵτινες ἐπεφαίνοντο εἰς τὰ ὕδατα τῆς Ὁλλανδίας, ἐπωλοῦντο ἀντὶ ἰσοσταθμίζοντος χρυσοῦ, καὶ εὐγενής τις Ἰαπωνὸς εδαπάνα μυριάδα δουκάτων, ὅπως ἀγοράσῃ ἰχθύς τινας, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἐξέφραζεν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἐν πλήρει χειμῶνι, ὅτε οἱ ἰχθὺς ἐγκατελίμπανον τὰς τοῦ κράτους αὐτοῦ παραλίας.

Ὁτὲ μὲν μεμονωμένοι, ὁτὲ δὲ κατὰ συμμορίας, οἱ ἰχθὺς περιπλανῶνται διηνεκῶς. Ὁ ἄβρὸς σκόμβρος διευθύνεται πρὸς νότον, ὁ δὲ λεπτὸς, κομψὸς τριχίας διευθύνεται τὸ μὲν ἔαρ πρὸς δυσμάς, εἶτα δ' ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἀνατολήν· ὁ ἀττακαῖος τῶν θαλασσῶν τοῦ βορρᾶ ῥιψοκινδυνεῖ εἰς τοὺς εὐρεῖς ποταμοὺς τῆς ἡμετέρας ἠπείρου, καὶ πολλάκις εὑρέθη ἐν Γερμανίᾳ καὶ μέχρι τῶν ποδῶν τῆς περιβοήτου μητροπόλεως τοῦ Στρασβούργου· σωροὶ τριγωνιαῖοι ἀττακέων ἀναπλέουσι τοὺς βορείους ποταμοὺς κατὰ λεγεῶνας τοσοῦτον συνεσφιγμένας, ὥστε ἐνίοτε κωλύουσι τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ· πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν, μυριάδες μαινίδων ἐγκατέλειψαν αὐτοὺς τούτους τοὺς ποταμοὺς, ἀλλ' ἄγνωστον πόθεν ἐξέρχονται. Κατὰ τὸ ἔαρ ἐπιφαίνονται ὡς κυματίζουσαι νῆσοι δύο ἢ τριῶν μιλίων πλάτους καὶ 20 ἢ 30 μιλίων μήκους· σχηματίζουσιν ὄγκον, τοσοῦτον συνεσφιγμένον, τοσοῦτον πεπυκνωμένον, ὥστε πολλάκις οὐδ' ὁ καθετὴρ, οὐδ' ὁ κάμαξ δύνανται νὰ διαπεράσωσιν αὐτόν· οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ πόσας αὐτῶν καταβιβρώσκουσιν οἱ καρχαρίαι καὶ τὰ ἁρπακτικὰ ὄρνεα, τὸ ποσὸν τῶν ἀπολλυμένων ἐπὶ τῶν παραλίων εἶναι ἀνυπολόγιστον, καὶ ἁλατίζονται ἐξ αὐτῶν πλέον τοῦ δισεκατομμυρίου διὰ τὴν κατανάλωσιν τοῦ χειμῶνος.

Ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν, ἡ θάλασσα στεγάζει τὰ τερατωδέστατα τῶν ζώων, φαλαίνας πεντάκις μεγαλειτέρας τοῦ ἐλέφαντος, τοῦ γίγαντος τῶν χερσαίων ζώων, χελώνας, ζυγιζούσας πλέον τῶν χιλίων λιτρῶν. Πρὸς τὰς θυμασίας νήσους τοῦ Ἀρκτικοῦ ὠκεανοῦ, συλλαμβάνονται κατ' ἔτος μυριάδες μυριάδων φωκῶν· ἀλλαχοῦ ἐκ τοῦ κόλπου τῶν ἀφροέντων κυμάτων πέτονται πτηνὰ τερατώδη, ὧν τὰ κρησφύγετα οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος ἀνεκάλυψεν, ὧν τὰ νοσσία ἐν ἀγνώστοις ἐκτρέφονται ἀκταῖς· νῆσοι καὶ ὄρη ὁλόκληρα σχηματίζονται ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεὰς ὑπὸ τῶν ἐκκρίσεων φύλου τινὸς μικρῶν πτηνῶν.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ο ΑΦΕΛΗΣ ΕΡΩΣ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΒΟΥΚΟΛΙΚΟΙΣ ΠΟΙΗΜΑΣΙ ΤΟΥ ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ.

ΥΠΟ Σ. Μ. ΓΙΡΑΡΔΙΝΟΥ.

Τὸ φιλολογικὸν βουκολικὸν ποίημα τῶν ποιητῶν οὐχὶ δὲ τὸ τῶν πατριαρχῶν δὲν εἶναι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Ῥωμαϊκῇ φιλολογίᾳ ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἀρχαιοτάτων ἐμπνεύσεων τῆς ποιήσεως· διότι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ποιήματος, ὅπερ φαίνεται ὡρισμένον εἰς τὸ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀρχικὴν ἁπλότητα, μόλις γεννᾶται περὶ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς φιλολογίας.

Ὁ Θεόκριτος δὲν εἶναι σύγχρονος τοῦ Ὁμήρου, ἀλλὰ τῶν Πτολεμαίων· παρομοίως ὁ Βιργίλιος δὲν εἶναι σύγχρονος τοῦ Κοΐντου Ἐννίου, οὔτε τοῦ Πλαύτου, οὔτε τοῦ Τερεντίου, ἀλλὰ τοῦ Αὐγούστου, τοῦτέστιν ὁ Βιργίλιος εἶναι ὁ τῶν Καισάρων ποιητής. Μοναδικὴ τῷ ὄντι ἀντίθεσις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν ποιημάτων αὐτῶν. Ἀνάγνωτε τὰ εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι τὸ πᾶν ἐν αὐτοῖς ἀγροῖκον καὶ ποιμενικὸν ὑπάρχει, τὸ πᾶν εἶναι ἔρως ἀφελὴς καὶ χαρίεις, πλὴν πάντοτε ἁγνός. Λάβετε ὑπ' ὄψιν τὸν τοῦ Θεοκρίτου βίον, ἢ τοὐλάχιστον τὰς ὀλίγας γνώσεις, τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ αὐτοῦ, καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι ζῇ πρῶτον μὲν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως τῶν Συρακουσῶν Ἱέρωνος τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον δὲν εὑρίσκει λίαν φιλόδωρον, ἔπειτα δὲ ἐν τῇ αὐλῇ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, οὗτινος τὰς φιλοδωρίας λαμβάνει καὶ ἀπέναντι τούτων τῷ ἀπονέμει μεγάλα ἐγκώμια.

Ἅπαντα ταῦτα δὲν ἀνήκουσιν εἰς ἀφελῆ ποιητήν. « Οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ μας, λέγει ὁ Θεόκριτος ἐν τῷ δεκάτῳ ἕκτῳ εἰδυλλίῳ, τῷ ἐπιγραφομένῳ Χάριτες ἢ Ἱέρων, οὐδόλως πλέον φροντίζουσι πῶς νὰ ἐπαινῶνται διὰ τὰς καλὰς πράξεις, ἀλλ' εἶναι κεκυριευμένοι ὑπὸ τοῦ κέρδους· ἕκαστος ἔχων τὴν χεῖρα ὑπὸ τὸν κόλπον παρατηρεῖ μόνον πόθεν δύναται νὰ λάβῃ ἄργυρον. . . Τίς λοιπὸν ἤθελεν ἀκούσει ἄλλον ἀοιδόν; Ὁ Ὅμηρος, ἱκανὸς εἶναι δι' ὅλους: Ὁ κράτιστος τῶν ποιητῶν εἶν' ἐκεῖνος, ὅστις οὐδὲν παρ' ἐμοῦ λήψεται. »

Ἄρα ἡ ἀγάπη αὕτη τῶν χρημάτων καὶ τοῦ κέρδους, τῆς ὁποίας ἐκοινώνει καὶ αὐτὸς ὁ ἤδη παραπονούμενος ποιητὴς, οὐδὲν περιέχει βεβαίως προσόζον τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς ἀφελείας τῶν ἀγρῶν. Ποῖον λοιπὸν εἶν' ἐκεῖνο, ὑφ' οὗ ὁ Θεόκριτος ἐνεπνέετο ὅτε τῆς ποιμενικῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀφελοῦς ἔρωτος ἔψαλλε τὰ θέλγητρα; ἡ *ἀντίθεσις* ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ ἔμφυτον τοῦτο αἴσθημα τὸ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ ὑπάρχον, ὑφ' οὗ ὠθούμενοι ἀγαπῶμεν νὰ παραστήσωμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἔχομεν καθὼς οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ὀρέγονται τοῦ ἐν τοῖς ἀγροῖς βίου, καὶ οἱ ἐν τοῖς

ἀγροῖς ἐπιθυμοῦσι τὸν ἐν ταῖς πόλεσι βίον. « Εὐδαίμων, κράζει ὁ Ἄλφιος παρ' Ὁρατίῳ, εὐδαίμων εἴν' ἐκεῖνος, ὅς κ αλλιεργεῖ τοὺς ὑπὸ τοῦ πατρός του καλλιεργηθέντας ἀγρούς, ὅστις ἄλλοτε μὲν ἀναδέει τὰς ἀμπέλους του εἰς τὰς λεύκας, καὶ ἄλλοτε κατακεκλιμένος ὢν εἰς τὸ κατωφερὲς λόφου τινὸς βλέπει τοὺς βόας του περιπλανωμένους ἐν τῇ κοιλάδι». Ὁ οὕτω πως ὁμιλῶν εἶναι ποιμὴν ἢ χωρικός τις; οὐχί, ἀλλὰ τοκογλύφος, ὅστις μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐπαινεῖ τὸν βίον, ὅνπερ δὲν ἔχει, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐγκαταλείπει τὸν βίον, ὃν ἔχει.

Τοῦτο εἶναι λοιπὸν τὸ τῆς βουκολικῆς ποιήσεως σύμβολον, ὅπερ διὰ τοῦ στόματος ἀστυκῆς τινος Μούσης ψάλλει εἰς τοὺς ἀστοὺς τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀφελοῦς ἔρωτος τὰ θέλγητρα· ἡ δὲ Μοῦσα αὕτη ὅσον περισσότερον ποθεῖ τοσοῦτον καλλίτερον ζωγραφίζει τὸν χρυσοῦν αἰῶνα, μολονότι οὐδέποτε ἐγνώρισεν αὐτόν. Προσέτι δὲ ἅπαντα τὰ εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου δὲν εἶναι ἀγροτικά, καὶ τοῦτο κατ' ἐμὴν γνώμην, λέγει ὁ Σ. Μ. Γιραρδῖνος, εἶναι ἓν τῶν πλεονεκτημάτων ἐκείνων, δι' ὧν ὁ Θεόκριτος ἐξέχει περισσότερον τῶν ἄλλων βουκολικῶν ποιητῶν· Ἐπειδὴ τὸ εἰδύλλιον, ὡς ἐκ τῆς ἐτυμολογίας του, πρέπει νὰ παριστᾷ σκηνήν τινα, εἰδός τι μικρὸν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, διὰ τοῦτο οὐδεμία ἀνάγκη τοῦ νὰ ᾖναι πάντοτε περιωρισμένον εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ποιμένων. Δύναται μάλιστα ὁ ποιητὴς νὰ λάβῃ τὴν ὑπόθεσιν τῶν εἰκόνων του καὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῆς πόλεως, ὡς ἔπραξε τοῦτο ἔστιν ὅτε ὁ Θεόκριτος. Οὐχ ἧττον δὲ εὐαρεστεῖται ἀντιπαραθέτων τὴν ἐξοχὴν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἁπλοῦν καὶ ἀφελῆ ἔρωτα πρὸς τὸν ἐμπαθῆ ἢ προσπεποιημένον ἔρωτα. Ὅτε ὁ Θεόκριτος εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἀγροῖς, οὐδεὶς ὑπάρχει, τῇ ἀληθείᾳ, ἀγροικότερος καὶ ποιμενικώτερος αὐτοῦ· ὅτε δὲ πάλιν εὑρίσκεται ἐν τῇ πόλει, οὐδεὶς ἕτερος ὑπάρχει πιστότερος καὶ ἀφελέστερος δι' αὐτὴν ζωγράφος. Ἔχει τὸ δῶρον τοῦ παριστᾶν τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖ ὅπου ἀπαντήσει αὐτά, καὶ ὁ θαυμάζων τὸν Θεόκριτον μόνον ὡς βουκολικὸν ποιητὴν, γνωρίζει καὶ θαυμάζει μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ποιητοῦ.

Μοὶ εἶναι ἄγνωστον τὸ ἂν δύναμαι νὰ λάβω τὴν Φαρμακεύτριαν τοῦ Θεοκρίτου ὡς μίαν ἡρωΐδα τοῦ ἀφελοῦς ἔρωτος, διότι οὐδεὶς ποτὲ παρέστησε τὸν ἔρωτα μετὰ τοσούτου ὀργασμοῦ καὶ πάθους, ὅσον αὐτή· ὁ δὲ ὀργασμὸς οὗτος φαίνεται ἀσύμφωνος πρὸς τὸν ἀφελῆ ἔρωτα, ὡς ἡμεῖς συνήθως ἐννοοῦμεν αὐτόν. Ἡμεῖς τῷ ὄντι θέλομεν ὅπως ὁ ἀφελὴς ἔρως συνοδεύηται ὑπὸ τῆς δειλίας καὶ ἀγνοίας, εἰ δὲ μὴ ὑπὸ τῆς αἰδοῦς, αἱ δὲ μεγάλαι παραφοραὶ τοῦ πάθους καὶ αἱ σκοτειναὶ ἐπῳδαὶ τῆς μαγείας δὲν τῷ ἁρμόζουσιν. Ἀλλ' ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ὁ ἔρως, τὸν ὁποῖον ἡ Σιμαίθα αἰσθάνεται διὰ τὸν Δάλφιν (εἰδὲ Β'. Φαρμακεύτριαν) εἶναι ὁ πρῶτος ἔρως, τὸν ὁποῖον αὕτη ᾐσθάνθη· ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα χαρακτῆρες, οἵτινες ὅσον ἐμπαθεῖς καὶ ἂν ὦσιν, ἀνήκουσιν ἐν τούτοις εἰς τὸν ἀφελῆ ἔρωτα. Μόνος ὁ ἑπόμενος ἔρως, ὡς ἐκ τῆς ὁρμῆς του, φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι πλέον αἴσθημά τι, ἀλλ' εἴδός τι ἀσθενείας· οἷος ὁ ἔρως τῆς Μηδείας διὰ τὸν Ἰάσωνα, ὁ τῆς Ἀριάδνης διὰ τὸν Θησέα, ὁ τῆς Φαίδρας διὰ τὸν Ἱππόλυτον:

je le vis je rougis je pâlis à sa vue.

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος προτιμῶ νὰ ζητήσω ἀλλαχοῦ παρὰ ἐν τῇ Φαρμακευτρίᾳ τὴν ἔκφρασιν, ἣν γινώσκει ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἔρωτα. Ἐν πρώτοις ἂς ἴδωμεν τίνι τρόπῳ ζωγραφεῖ ὁ Θεόκριτος τὸν ἔρωτα, τὸν ὁποῖον αἰσθάνονται οἱ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν. Ὄχι μόνον δὲν παριστᾷ ἐρωτολήπτους ὅλους τοὺς ποιμένας καὶ γεωργούς του, ἀλλὰ καὶ εἶναι ὁ κάλλιστος παρατηρητὴς τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν, καὶ γινώσκει ὅτι ἡ ἀγροτικὴ δίαιτα ἔχει τι τὸ ἀγροῖκον, καὶ ἡ τοιαύτη δὲν εἶναι τοσοῦτον κατάλληλος διὰ τὸν ἀφελῆ ἔρωτα, καθὼς ἐπίσης οὐδὲ καὶ ἡ διαφθορὰ τῶν πόλεων.

Ἐξ οὗ παρατηρεῖται ὅτι δὲν μεταβάλλει ὅλα τὰ πρόσωπά του εἰς τρυφεροὺς ἐραστὰς, ὡς συμβαίνει συχνάκις παρὰ τοῖς βουκολικοῖς ποιηταῖς τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀλλὰ διατηρεῖ εἰς ἕκαστον τῶν βουκόλων του τὴν ἀπειροκαλίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀντιπαραβάλλει ἐπιτυχῶς μετὰ τῆς ἀπροόπτου καὶ φυσικῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν τοῖς ἄλλοις δίδωσιν ὁ ἔρως. Ἡ δὲ ἀντίθεσις αὕτη, ἥτις τοσοῦτον πιστῶς ἀπεικονίζει τὰ ἤθη τῶν ἀγρῶν, οὐδαμοῦ ἄλλοθι περιεγράφη μετὰ τοσαύτης καλλονῆς ὅσον ἐν τῷ 10ῳ εἰδυλλίῳ τῶν Ἐργατινῶν ἢ Θεριστῶν.

« Τί ἔχεις λοιπόν; λέγει ὁ Μίλων εἰς τὸν Βάττον, μοὶ φαίνεσαι ὅτι πάσχεις, διότι δὲν βλέπω πλέον νὰ κάμνῃς ὀρθοὺς αὔλακας, ὡς πρίν· δὲν εἰξεύρεις πλέον νὰ θερίσῃς τὸν σῖτον σου μετὰ τοῦ γείτονός σου, ἀλλ', ὡς πρόβατον, οὔ τινος τὸν ποῦν ἐκέντησεν ἄκανθα, καθυστερεῖς. Τί θέλεις γίνει μετὰ μεσημβρίαν ἀφοῦ ἀπὸ πρωΐας τήκεσαι ἐπὶ τοῦ αὔλακος; Βάττος. Ὦ θεριστὰ Μίλων, ἀπόκομμα σκληρᾶς πέτρας, δὲν σοὶ συνέβη ποτὲ τὸ νὰ ποθῇς ἕνα τῶν ἀπόντων; Μίλων. Οὐδαμῶς· μήπως ὁ ἐργάτης ἀνὴρ σκέπτεται καὶ διὰ τοὺς ἀπόντας; Βάττος. Δὲν σοὶ συνέβη λοιπὸν ποτὲ ν' ἀγρυπνήσῃς βασανιζόμενος ὑπὸ ἔρωτος.

Μίλων. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ, διότι εἶναι κακὸν ἂν ὁ σκύλος ἅπαξ γευθῇ δέρμα θηρίου.

Βάττος. Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ Μίλων, ἔχω ἕνδεκα ἡμέρας ἀφοῦ ἐρῶ.

Μίλων. Φαίνεται ὅτι σὺ μὲν ἀντλεῖς ἐκ τοῦ πίθου, ἐνῷ ἐγὼ οὐδεμίαν σταγόνα ἐκ τοῦ ὄξους ἔχω.

Βάττος. Ἀλλ' οὐδὲ τὸν παρὰ τῶν θυρῶν μου κείμενον ἀγρὸν θέλω νὰ φυτεύσω.

Μίλων. Ποία εἶναι λοιπὸν ἡ κόρη, ἥτις σὲ κάμνει νὰ λυπῆσαι;

Βάττος. Ἡ θυγάτηρ τοῦ Πολυβώτου, ἥτις ἐσχάτως περὶ τὸ θέρος ἔπαιζε τὸν αὐλὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἰσποτίωνος.»

Δυνάμει ταύτης τῆς ἐπαγωγοῦ ἀντιθέσεως, ἥτις φαίνεται ὁμοιαλήθης χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ τοὺς ἀγροὺς εἰς μυθώδη ἀλλούλια τοῦ Gnide ἢ τοῦ Amathonte, ὁ Θεόκριτος καθιστᾷ τὸν ἔρωτα τῶν ποιμένων του ἀληθῆ καὶ λόγου ἄξιον. Δὲν πιστεύω εἰς ἐκείνους τοὺς βουκόλους τῶν ὅσοι πάσχουσιν ἅπαντες ἐξ ἔρωτος· πιστεύω εἰς τὸν Βάττον καὶ εἰς τὸν Μίλωνα, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἷς ἐρᾶται καὶ ψάλλει τὸν ἔρωτά του, ὁ δ' ἕτερος φροντίζει μόνον περὶ τῆς ἐργασίας του καὶ ψάλλει εἰς τὴν Δήμητραν, τὴν θεὰν τῶν θεριστῶν. Ἡ ἕξις τοῦ νεωτέρου βουκολικοῦ ποιήματος μᾶς ἔκαμε νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἅπαντες οἱ βουκόλοι δέον νὰ ὦσι χαρίεντες καὶ ἄβροὶ εἰς τοὺς ἔρωτάς των. Ἀλλ' ἡ ἕξις αὕτη δὲν δύναται νὰ ῥηριχθῇ καὶ εἰς παραδείγματα τοῦ Θεοκρίτου, διότι ἐκ τῶν βουκόλων του οἱ μὲν εἰσὶν ἀγροῖκοι, οἱ δὲ χαρίεντες καὶ ἄβροὶ, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ πρῶτοι χρησιμεύουσιν ὅπως κάμωσι πιθανοὺς τοὺς τελευταίους. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ βουκόλοι τοῦ Θεοκρίτου, ἅμα λάβωσι τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ ἔρωτος, ἐκφράζουσι μετὰ χάριτος καὶ ἀφελείας θελκτικῆς ἅπαντα τὰ κατάλληλα εἰς τὸν ἔρωτα αἰσθήματα, καὶ αὐτὰ τὰ ὑψηλότατα ἀκόμη. Ἀλλὰ τὰ ὑψηλὰ καὶ λεπτὰ αἰσθήματα, τὰ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος αὐτοῖς ὑπαγορευόμενα, ἐκφράζονται πάντοτε διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἰδεῶν τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς. Εἶναι δὲ ἀληθὲς ὅτι ἐν τοῖς προσώποις τοῦ Θεοκρίτου εὑρίσκεται καί τι ῥεμβασμοῦ, θεωρίας ἢ μελαγχολίας, τέλος, ὀλίγον τι ἐξ ὅλων τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα ἀπεζημίωσαν τὴν βουκολικὴν ποίησιν τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἀλλὰ ταῦτα τὰ ποιμενικὰ πρόσωπα ὁποῖον τι μέτρον διατηροῦσιν εἰς τὰ τοῦ ῥεμβασμοῦ καὶ μελαγχολίας αἰσθήματά των! Ὁπόσον φροντίζουσιν ὅπως μὴ καταντήσωσι φανεροὶ καταχθόνιοι, ἢ σκοτεινοὶ μισάνθρωποι! Ὁπόσον αἰσθάνονται τὴν ὡραιότητα τῶν μεγάλων προσόψεων τῆς θαλάσσης, ἢ τῶν ὀρέων, χωρὶς νὰ περιπέσωσί ποτε εἰς τὴν φιλοσοφικὴν θεωρίαν, ἢ εἰς τὴν λεπτολόγον περιγραφήν! «Ὄχι, λέγει ὁ Δάφνις, ὄχι, δὲν ἐπιθυμῶ οὔτε τὸ βασίλειον τοῦ Πέλοπος, μήτε τὸ νὰ ἔχω μεγάλους θησαυροὺς, μήτε τὸ νὰ διαβαίνω τοὺς ἀνέμους εἰς τὸ τρέξιμον· εἴθε ὅμως νὰ ἠδυνάμην νὰ ψάλλω εἰς τοὺς πόδας τούτου τοῦ βράχου, ἔχων εἰς τὰς ἀγκάλας μου ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἐρῶμαι, νὰ βλέπω πρόβατα συμβόσκοντα, καὶ νὰ θεωρῶ μακρὰν τὴν θάλασσαν τῆς Σικελίας!» Ἡ εἰκὼν αὕτη περιέχει τι ἠρεμίας καὶ ῥεμβασμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔχει εἰμὴ ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ πάσχῃ ὁ βουκόλος.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι, ἀφοῦ ἅπαξ τὰ πρόσωπα τοῦ Θεοκρίτου κυριευθῶσιν ὑπὸ ἔρωτος γίνονται χαρίεντα καὶ κομψὰ, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀγροικότερα, καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Κύκλωψ, χωρὶς νὰ παύσωσι τοῦ εἶναι πιθανὰ, ἐπειδὴ, ἂν καὶ τὰ αἰσθήματά των φαίνωνται ὅτι εἶναι αἰσθήματα ἀνδρὸς ἐρωτολήπτου, ἡ γλῶσσά των ὅμως εἶναι πάντοτε γλῶσσα ποιμένος. Παρατηρήσατε τὰ δύο ταῦτα εἰδύλλια, ἅτινα ἄσμενος θὰ ἐπέγραφον ὁ *Εὐτυχὴς Ἐραστὴς*, καὶ ὁ *Ἀτυχὴς Ἐραστής*.

« Ἦλθες, ὦ σὺ, τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ! ἦλθες μετὰ προσδοκίαν τριῶν ὁλοκλήρων ἡμερῶν, καὶ τριῶν ὁλοκλήρων νυκτῶν. Οἱ ἐρασταὶ γηράσκουσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Ὅσον τὸ ἔαρ εἶναι γλυκύτερον τοῦ χειμῶνος καὶ τὸ μῆλον τοῦ ἀγριοδαμασκήνου, ὅσον πυκνομαλλοτέρα ἡ ὶς τοῦ ἀρνὸς, ὅσον ἡ παρθένος ἐξέχει τῆς τριχήρου γυναικὸς, ὅσον ὁ νεβρὸς ἐλαφρότερος ἀπὸ τοῦ μόσχου, ὅσον ἡ λιγύφωνος ἀηδὼν ᾠδικωτάτη τῶν ἄλλων πτηνῶν, τόσον μ' εὔφραινας καὶ σὺ ὅτε σὲ εἶδον, καὶ ἔδραμον πρὸς σὲ, ὅπως τρέχει ὁ ὁδοιπόρος ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας πρὸς τὴν σκιερὰν φηγόν. Εἴθε ἠδύπνοοι αὖραι ἐρώτων εἰς ἀμφοτέρους ἡμᾶς νὰ ἐπιπνεύσωσιν! Εἴθε εἰς τοὺς ἐπερχομένους ἀντικείμενον νὰ γίνωμεν ἄσματος! Θὰ λέγηται: τοιοῦτον ἦτο εἰς τὴν παρελθοῦσαν γενεὰν τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο ζεῦγος τῶν ἐραστῶν. Πόσον ἠγαπῶντο ἐζευγμένοι εἰς τὸν αὐτὸν ζυγὸν τοῦ ἔρωτος. Τῷ ὄντι τότε ἦτον ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῶν ἀνθρώπων, ὅτε ὁ ἀγαπῶν ἀντηγαπᾶτο.»

Δὲν γνωρίζω ἂν ἀπατῶμαι· μοὶ φαίνεται ὅμως ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μοὶ παρίστησι χαρίεν τὸ εἰδύλλιον τοῦτο, εἶναι τὸ ὅτι ἐν αὐτῷ εὑρίσκω τὴν μνήμην ἢ καὶ ἀναγνώρισιν τῆς εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν ὁ ἔρως δίδει, καὶ ὄχι τὴν κίνησιν τῆς ἡδονῆς. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ πάθος. Αὐτὸς εἶναι λοιπὸν ὁ εὐτυχὴς ἔρως. Ἂς ἴδωμεν καὶ τὸν δυστυχῆ ἔρωτα, ὅστις εἶναι ταὐτοχρόνως διήγημα καὶ εἰδύλλιον. Ὁ Θεόκριτος παρέστησεν ὄχι μόνον τὰ παράπονα τοῦ δυστυχοῦς ἐραστοῦ, ἀλλὰ πρὸς τούτοις διηγήθη καὶ τὴν ἱστορίαν του, τὸν θάνατόν του, καὶ τὴν ἐκδίκησιν, τὴν ὁποίαν λαμβάνουσιν οἱ θεοὶ ἀπὸ τὴν ἀχάριστον καὶ σκληρὰν καρδίαν, ἥτις ἔφερεν εἰς ἀπελπισίαν τὸν ἐραστήν. Τῷ ὄντι ὁ ἐραστὴς ἱκανὸν χρόνον παρεκάλεσε καὶ ἱκέτευσε τὴν ὡραίαν καὶ ὑπερήφανον νέαν κόρην, παρὰ τῆς ὁποίας ἠλώθη. Οἱ λόγοι, τὰ δάκρυα, αἱ παρακλήσεις οὐδόλως ἠδυνήθησαν νὰ τὴν συγκινήσωσιν· οὐδέποτε τῷ συνεχώρησε μήτε ἓν βλέμμα, μήτε μίαν λέξιν, μήτε ἓν φίλημα. Ὡς ἡ ἀγρία δορκὰς, παρατηροῦσα τὰς κινήσεις τοῦ κυνηγοῦ, παρετήρει τὸν ἐραστὴν ἵνα τῷ διαφύγῃ· καὶ ὅμως, ὅσον περισσότερον ἦτον ἀγρία, τόσον περισσότερον ἦτον ὡραία, τόσον δὲ περισσότερον καὶ ὁ ἐραστὴς ἐρωτόληπτος δι' αὐτήν.

Τέλος, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ὑποφέρῃ ταῦτα τὰ βάσανα, ἔρχεται εἰς τὴν θύραν τοῦ σκληροῦ ἐκείνου οἴκου, καὶ ἐκεῖ καταφιλῶν πολλὰς φορὰς τὸ κατώφλιον, φωνάζει.

« Ἄγριε παῖ καὶ στυγνὲ, κακᾶς ἀνάθρεμμα λεαίνας,
λάϊνε παῖ καὶ ἔρωτος ἀνάξιε, δῶρά τοι ἦλθον
λοίσθια ταῦτα φέρων, τὸν ἐμὸν βρόχον· οὐκέτι παρ σὲ
κῶρε θέλω αὖ τίς πο χ', ὁρώμενος ἀλλὰ βαδίζω,
ἔνθα τύ μευ κατέκρινας, ὅπῃ λόγος ἤμεν ἀταρπὸν
ξυνὰν, τοῖσιν ἐρῶσι τὸ φάρμακον ἔνθα τὸ λᾶθον. »

Μετὰ ταῦτα ὁ δυστυχὴς ἐραστὴς κρεμᾶται εἰς τὴν θύραν τῆς ἐρωμένης του. Εἶχεν ἐλπίσει ὅτι αὕτη ἐξερχομένη, καὶ ἀπαντήσασα τὸ σῶμά του, θὰ ἔκλαιεν ἐπ' αὐτοῦ· εἶχεν ἀκόμη ἐλπίσει ὅτι θὰ κατέθετεν ἓν φίλημα ἐπὶ τῶν ψυχρῶν χειλέων του, διὰ τοῦτο λέγει.

Κἂν νεκρῷ χάρισαι τὰ σὰ χείλεα, μή με φοβαθῇς·
οὐ δύναμαι σίνειν σε, διαλλάξεις με φιλάσας. »

Ὦ ἀνωφελεῖς εὐχαί! ἡ ἐρωμένη του ἐξῆλθεν, εἶδε τὸ πτῶμα, ἐγέλασε, καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸ θέατρον· διέρχεται ἔμπροσθεν ἀγάλματός τινος τοῦ ἔρωτος· δυσανασχετήσας δ' ὁ Θεὸς, ῥίπτει χαμαὶ τὸ ἄγαλμά του, δι' οὗ συνέτριψε τὴν ἀχάριστον, καὶ μετὰ τοῦτο ἠκούσθη φωνὴ λέγουσα.

« Χαίρετε τοὶ φιλέοντες, ὁ γὰρ μισῶν ἐφονεύθη· στέργετε δ' οἱ μισεῦντες, ὁ γὰρ Θεὸς οἶδε δικάζειν. »

Ὁ Θεόκριτος δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τὸ ἐκφράζειν τὰς χαρὰς ἢ τὰς λύπας τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ γινώσκει ἐπίσης νὰ διαζωγραφῇ τὰ πείσματα καὶ τὰς λογομαχίας τῶν ἐραστῶν, τότε δὲ πλέον ἀφίνει τοὺς ἀγροὺς, καὶ τοποθετεῖ τὴν σκηνὴν εἰς τὴν πόλιν. Ἀπομακρύνομαι ἐκ τοῦ ἀφελοῦς ἔρωτος, διότι βλέπω τὸν ψευδῆ ἔρωτα τῶν ἀστῶν, τοὺς θυμοὺς καὶ τὰς παραφορὰς, τὰς ὁποίας ἐπιφέρει ὁ ἔρως. Ἐνίοτε μάλιστα διὰ μιᾶς ἐκφραστικῆς ἀντιθέσεως, ἥτις ὑπάρχει ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεοκρίτου, ἀντιπαραθέτει τὸν μὲν τῷ δὲ, πλησιάζει τὸν ἀγροτικὸν, ἄλλως τε ἀφελῆ ἔρωτα, εἰς τὸν κοσμικὸν ἢ ψευδῆ ἔρωτα, οἷος ὑπάρχει ἐν ταῖς πόλεσιν. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ εἰδυλλίου, τοῦ ἐπιγραφομένου Βουκολίσκος.

Χωρικός τις νέος εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν καὶ βλέπει τὴν ἑταίραν Εὐνείκαν, τὴν πλησιάζει, ἀλλ' ἀπωθεῖται παρ' αὐτῆς μετ' ἀποστροφῆς. « Φύγε, τῷ λέγει, φωνάζουσα (ταῦτα διηγεῖται ὁ δυστυχὴς βουκολίσκος πρὸς τοὺς λοιποὺς ποιμένας), φύγε! Ἰδὲ τὸν ἀχρεῖον βουκόλον, ὅστις θέλει νὰ μὲ ἀσπασθῇ! τὰ φιλήματά μου δὲν τὰ ἔχω διὰ τοὺς χωριάτας, διότι εἰμὶ μαθημένη νὰ θλίβω τὰ λεπτὰ καὶ τρυφερὰ χείλη τῶν ἡμετέρων κομψῶν νέων. Σὺ δὲ δὲν θὰ ἀξιωθῇς οὔτε εἰς τὸν ὕπνον σου νὰ φιλήσῃς ἓν ὡραῖον στόμα ὡς τὸ ἰδικόν μου· ὦ τῆς μορφῆς σου! (ἀποτείνεται πρὸς νέον πολίτην), ὦ τῆς φωνῆς σου! ὦ πόσον εἶσαι χαρίεις ὅταν θέλῃς νὰ ἀστειευθῇς! πόσον οἱ λόγοι σου εἶναι κομψοὶ καὶ νόστιμοι! πόσον τὸ γένειόν σου εἶναι μαλακόν! καὶ πόσον αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου εἰσὶν εὐώδεις! Φύγε ἀπ' ἐμοῦ (λέγει πρὸς τὸν βουκολίσκον), μή με μολύνῃς· διότι τὰ μὲν χείλη σου ἔχουσιν ἐξανθήματα, αἱ δὲ χεῖρές σου μέλαιναι καὶ ἡ ἀναπνοή σου ἔχει ἀποφοράν. » Καὶ ταῦτα εἰποῦσα, ἔπτυσε τρὶς εἰς τὸν κόλπον της, καὶ θεωροῦσά με ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, μὲ περιεγέλα μὲ τὰ χείλη, καὶ μὲ τὰ ὄμματα λοξὰ μ' ἐκύτταζεν. Ἔπειτα δὲ ὑπηρεπίζετο κατὰ τὸ πρόσωπον, ἐγέλα κινοῦσα τὸν λάρυγγα καὶ δεικνύουσα τοὺς λευκοὺς ὀδόντας της· ἅπαντα δὲ ταῦτα ἐγίνοντο μετὰ τοσαύτης σοβαρότητος καὶ ὑπερηφανείας, ὥστε τὸ αἷμά μου ἔβραζεν ἐντὸς τῶν φλεβῶν καὶ ἠρυθρίων ἀπὸ τὴν λύπην μου, ὡς τὸ ῥόδον βρεχόμενον παρὰ τῆς δρόσου. Οὕτω λοιπὸν ἡ μὲν Εὐνείκα ἀφήσασά με ἔφυγεν· ἐγὼ δὲ φέρω ὀργὴν ὑποκάρδιον, διότι τόσον κακῶς περιεφρονήθην ἀπὸ μίαν ἑταίραν. Εἴπατέ μοι, ὦ ποιμένες, τὴν ἀλήθειαν· δὲν εἶμαι τάχα ὡραῖος; ἢ μήπως ἔξαφνα κανεὶς Θεὸς μ' ἔκαμεν ἄλλον ἄνθρωπον; ἄλλοτε ἤκμαζεν εἰς τὸ πρόσωπόν μου ἡ ὡραιότης, καὶ ὁ ἡδὺς ἴουλος ἐκάλυπτε τὰς παρειάς μου, ὡς ὁ κισσὸς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου· χαίτη ὡς στέφανος ἐκάλυπτε τὸ λευκὸν μέτωπόν μου, ὅπερ ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν μελαινῶν ὀφρύων· τὰ δὲ ὄμματά μου ἦσαν πολὺ φαιδρότερα τῶν τῆς γλαυκώπιδος Ἀθηνᾶς, καὶ τὸ σῶμά μου λυπαρώτερον ἀνθογάλακτος πηκτοῦ, ἡ δὲ τῆς φωνῆς μου γλυκύτης ὑπερέβαινε τὴν τοῦ μέλιτος. Γνωρίζω νὰ παίζω τὸν αὐλὸν καλλίτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ποιμένας, τοὺς ὁποίους ὑπερέχω καθ' ὅλα τὰ μουσικὰ ὄργανα. Ἅπασαι αἱ βοσκοποῦλαι τῶν ὀρεινῶν τούτων μερῶν μας μὲ καλοῦσι τὸν ὡραῖον βουκόλον των, καὶ ὅλαι μὲ φιλοῦσι· Μόνον ἡ ἑταίρα ἐκείνη μὲ προσέβαλε, καὶ δὲν μοὶ ἔδωκε φίλημα, διότι εἰμὶ βουκόλος, ἀλλὰ μ' ἄφησε καὶ ἔφυγεν.

Ὁποία θελκτικὴ ἀλήθεια, καὶ ὁποία βαθυτάτη παρατήρησις ἐν ταύτῃ τῇ σκηνῇ, ἥτις φαίνεται κωμῳδίας σκηνὴ, καθ' ἑκάστην ἐπαναλαμβανομένης καὶ μηδαμῶς παριστώσης τὴν ἀρχαίαν κοινωνίαν, ἀλλὰ τὴν νέαν, λίαν καλῶς δ' ἐξαγούσης τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ πετεινὸς τοῦ χωρίου, ὁ ὡραῖος χωρικὸς ἐκθαμβοῦται ἀπὸ τὴν ἐν ταῖς πόλεσιν ὡραιότητα, ἀποστρέφεται τὸν ἔρωτα τὸν ἐν τοῖς ἀγροῖς του, καὶ ὅστις κάμει νὰ τὸν περιγελῶσι. Τὸ ἐν τῷ χωρίῳ ἁπλούστατον εἶναι βάναυσον ἐν τῇ πόλει· τὸ ἐν τῷ ὄρει θελκτικώτατον εἶναι ἀξιογέλαστον ἐν τῇ συναναστροφῇ τῆς αἰθούσης. Ὦ ὡραῖοι ἐνδυμίονες τοῦ σταύλου καὶ τῆς ἐπαύλεως, ἐπιστρέψατε εἰς τοὺς ἀγροὺς σας, καὶ τὰς ὑμᾶς ἀγαπώσας ἀγαπήσατε καὶ ὑμεῖς· κάμετε ὡς ὁ Κύκλωψ, ὅστις, ὡς ἄλλος βουκολίσκος, κυριευθεὶς ἀπὸ ἔρωτα πρός τινα Νηρηΐδα, ἀφοῦ ἔλαβε πολλὰς περιφρονήσεις παρ' αὐτῆς, λέγει.

Ὦ Κύκλωψ, Κύκλωψ, πᾷ τὰς φρένας ἐκπεπότασαι;
οὐκ ἐνθὼν ταλάρως τε πλέκοις καὶ θαλλὸν ἀμάσας
ταῖς ἄρνεσσι φέροις, τάχα κα πολὺ μᾶλλον ἔχοις νῶν·
τὰν παρεοῖσαν ἄμελγε· τί τὸν φεύγοντα διώκεις;
εὑρησεῖς Γαλάτειαν ἴσως καὶ καλλίον' ἄλλαν.

Ὁ βουκολίσκος καὶ ὁ Κύκλωψ τοῦ Θεοκρίτου εἰσὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις, μία καὶ ἡ αὐτὴ σκηνή. Ὁ Πολύφημος ἀγαπᾷ τὴν Γαλάτειαν, καθὼς ὁ βουκολίσκος τὴν ἑταίραν, ἀμφότεροι δὲ ἐρῶνται μετὰ τοῦ θελγήτρου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡραιότητά τινα, λίαν διαφέρουσαν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς γινώσκομεν, μετὰ τῆς ἡδονῆς χάριτος νέας καὶ μέχρι τοῦδε ἀγνώστου. Οὐχ ἧττον ὅμως ἀμφότεροι καταφρονοῦνται· ἡ Νηρηὶς ἀπωθεῖ τὸν Κύκλωπα, καὶ ἡ ἑταίρα τὸν βουκολίσκον. Ἡ τοῦ Κύκλωπος σκηνὴ συνδέεται μὲ τὰ πλάσματα τῆς μυθολογίας, καὶ ἡ τοῦ βουκολίσκου μὲ τὰς σκηνὰς τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἃς εὑρισκέ τις πάντοτε εἰς τὰς Συρακούσας· ἀμφότεραι δὲ αἱ σκηναὶ αὗται ἐκφράζουσι τὴν ἀνθρωπίνην ἀλήθειαν καὶ μαρτυροῦσι περὶ τοῦ δώρου τῆς ἀληθοῦς καὶ τερπνῆς παρατηρήσεως, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μέγα μέρος τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Θεοκρίτου. Ποικιλία καὶ ἀλήθεια εἶναι αἱ δύο πρῶται ἀρεταὶ τοῦ Θεοκρίτου, διὰ τῶν ὁποίων, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἐξέχει ὁ Θεόκριτος ἐφ' ὅλων τῶν ἄλλων βουκολικῶν ποιητῶν. Δὲν ἐξαιρῶ μήτε τὸν Βιργίλιον, ὅστις φθάνει τὸν Θεόκριτον μόνον κατὰ τὴν ἔκφρασιν, κατὰ δὲ τὴν ἐφεύρεσιν πολλῷ πάντοτε ὑπολείπεται αὐτοῦ.

(Ἐκ τῆς βιβλιοθ. τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς ἐν Ἰωαν.)

ΜΙΧ. ΚΑΦΤΑΝΔΖΟΓΛΟΥΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΧΡΟΝΟΣ, ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1866 ὑπὸ Γ. Βαφειάδου. Ἔτος πέμπτον. Δαπάναις Συμ. Ἀνδρεάδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Κορομηλᾶ. 1865. Τιμᾶται δραχμῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας, ἢ γροσ. 6. Παρὰ τῷ ἐκδότῃ εὑρίσκεται καὶ ἡ σειρὰ τῶν προηγουμένων ἐτῶν τοῦ ΧΡΟΝΟΥ, τιμωμένου ἑκάστου ἀντὶ μιᾶς καὶ ἡμισείας δραχμῆς.

Σ. Πληροῦται πέμπτον ἔτος, ἀφ' ὅτου ὁ φιλόκαλος τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλῶν μας Κ. Συμ. Ἀνδρεάδης ἤρξατο τῆς ἐκδόσεως τοῦ ΧΡΟΝΟΥ, ἡμερολογίου, οὗ τὴν σύνταξιν ἀνέθηκεν εἰς τὸν εὐφυῆ νέον Κ. Γ. Βαφειάδην. Βὐθὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο κατεγοήτευσε τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ, διά τε τὴν ἀκρίβειαν τοῦ κυρίως ἡμερολογίου καὶ διὰ τὴν ποικίλην ἀναγνώσεως ὕλην, ἣν παρέσχεν· Ἀλλ' ἰδίᾳ τὸ πέμπτον τοῦτο ἔτος ἀξιολογώτερον φαίνεται τῶν λοιπῶν. Στατιστική, καὶ χρονολογία ἀκριβὴς, φυσιολογικά τινα ἀνάμικτα, τὸ τερπνὸν τῷ ὠφελίμῳ συνενοῦντα, ἠθικογραφία ἀγνώστων ἐθίμων, γνωμικά, ἐν οἷς ἡ κομψότης τῆς φράσεως ἀνθαμιλλᾶται πρὸς τὸ βάθος τῶν ἐννοιῶν, παραγγέλματα οἰκονομίας ἁπλῆς διὰ τὰς οἰκογενείας, διηγήματα ποιητικώτατα, ἀνέκδοτα ὑπὲρ τοῦ ὡραίου φύλου, ποιήσεις, ἀστεῖα, ὅλως Ἀττικῆς εὐτραπελίας ἀπόζοντα, ἰδοὺ ἡ ὕλη τοῦ ἡμερολογίου τούτου. Πᾶσα δὲ αὕτη ἡ ὕλη, ἣν ἠνθολόγησε δίκην φιλοκάλου μελίσσης ὁ Κ. Γ. Βαφειάδης ἐκ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων, ἰδίᾳ δ' ἐκ τοῦ πλουσίου καὶ εὐώδους ταμείου τῆς διανοίας αὐτοῦ, φέρει τὸν τύπον τοῦ εὐχάριτος ἐκείνου καὶ ἀνθηροῦ καλάμου, ὃν πολλάκις ἤδη ἔσχον ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμήσωσιν οἱ ἀναγνῶσται τῆς «Νέας Ἑπταλόφου».

Ὡς δεῖγμα τῆς κομψότητος τῆς γλώσσης καὶ τῆς φαντασίας ὑποδεικνύομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας ὡραῖόν τι ἀνέκδοτον *Περὶ Φιλίας*, καὶ ποίησίν τινα, ἐπιγραφομένην *Τὸ Ὀρφανὸ*, ἐν ᾗ ἡ Μοῦσα τῶν Ἐλεγειακῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Γάλλου Μιλβοᾶ ἐμπνέει ἀληθῶς τὴν νεάνιδα Μαρίαν, καὶ ἀποσπᾷ θαλερὰ δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ εὐαισθήτου ἀναγνώστου.

Ἀλλ' ὁμιλοῦντες περὶ Ποιήσεως, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐκφράσωμεν τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν δι' ἑτέραν ποίησιν τῆς θελγεσιμύθου ἀηδόνος τῶν ὀχθῶν τῆς Ἰωνίας καὶ τοῦ ᾠδικωτάτου κύκνου τοῦ θανάτου τοῦ Βερανζέρου, τοῦ Κ. Καρασούτσα, οὗ πολλάκις μέχρι τοῦδε τὴν γόνιμον καὶ εὔχαριν φαντασίαν τὸ Ἑλληνικὸν ἐθαύμασε δημόσιον, ἐπιγραφομένην *Ὁ Θεὸς καὶ ὁ θάνατος*, ἐν ᾗ ἔνθους ὁ ποιητὴς, ἅμα μὲν τὸ ἀμετάτρεπτον τῶν θείων βουλῶν ὡς πρὸς τοὺς ὅρους τῆς ζωῆς διαζωγραφεῖ, ἅμα δὲ καὶ τὴν πρόνοιαν ἐκείνην, τὴν καὶ περὶ τοῦ σκώληκος φροντίζουσαν, θαυμασίως ἀπεικονίζει.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΣΟΦΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ.

Τρεῖς ποτὲ σοφοὶ Γερμανοὶ: ὁ μὲν ἀστρονόμος, ὁ δὲ ἰατρὸς, ὁ δὲ ὡρολογοποιὸς, ἐκίνησαν ὁμοθυμαδὸν ἀπὸ τὰ ἴδιά των διὰ τὴν Ἑλλάδα, τύχην θηρεύοντες μᾶλλον, ἢ τὰ ἀρχαῖα τῆς κλασικῆς χώρας ἀναζητοῦντες. Περάσαντες δὲ ἐντὸς τῶν συνόρων τοῦ ποθουμένου τόπου, κατέλυσαν τὸ ἑσπέρας παρά τινι μυλωθρῷ, ὅστις ὑπεδέχθη αὐτοὺς μεθ' ὅλης τῆς φιλοφροσύνης καὶ ἀφελείας. Ἐν τῷ δείπνῳ ὁ ἀγαθὸς ξενοδόχος εἰς τούτους μὲν παρέθεσεν ἄρτον καὶ ὄρνιθα, ὠὰ καὶ τυρὸν καὶ οἶνον καὶ ὀπώρας, ὁ ἴδιος δὲ ἐδείπνησεν ἄφθονον τὴν συνήθη *μαμαλίγκαν*, ἀφέψημα ἀλεύρου ἀραβοσίτου. Ἀφοῦ δὲ ἀπεδείπνησαν καὶ ἀπεκάπνισαν τὰ τσιγάρα των, οἱ μὲν ξένοι διενοοῦντο νὰ κοιμηθῶ-

σιν εἰς τὸ ὕπαιθρον, ὁ δὲ ξενοδόχος τοῖς συνεβούλευσε ν' ἀναπαυθῶσι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ κτήνη των ἐντὸς τῆς καλύβης, διότι μέλλει, εἶπε, νὰ γείνῃ τὴν νύκτα θύελλα. Γελᾷ ὁ ἀστρονόμος ἀκούων ταῦτα, ὁ δὲ ἰατρὸς ἀποφαίναιται γνώμην εἰς τοὺς συνοδοιπόρους του, ὅτι ὁ μυλωθρὸς, ὑπὸ τῆς ποιότητος καὶ τῆς ποσότητος τῆς τροφῆς, τὴν ὁποίαν κατεβρόχθισεν, ἀφεύκτως ἀποθνήσκει ταύτην τὴν νύκτα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπεκοιμήθησαν ἅπαντες. Ἐξυπνήσας ὁ ὡρολογοποιὸς, ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ ποία ὥρα τῆς νυκτὸς εἶναι· ἀλλὰ φῶς δὲν ὑπάρχει, καὶ πῶς ν' ἀνάψῃ ἀπορεῖ· ἀκούσας ὁ μυλωθρὸς καὶ ἐννοήσας τὴν ἀπορίαν του, τῷ βεβαιοῖ, ὅτι εἶναι ἡμίσεια ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ἀνάψας φῶς, τῷ λέγει νὰ παρατηρήσῃ τώρα καὶ τὸ ὡρολόγιόν του· βλέπει, καὶ ἦτο τῷ ὄντι ἡμίσεια ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὅπως τῷ εἶχεν εἰπεῖ ὁ μυλωθρός. Μετ' ὀλίγον ὁ οὐρανὸς ἐκαλύφθη ὑπὸ μαύρων καὶ πυκνῶν νεφῶν, ἔλαμψαν ἐρισμάραγοι ἀστραπαὶ, ἐβρόντησαν βαρύβρομοι βρονταὶ, ἐπέτκηψαν σμερδαλέοι κεραυνοὶ, καὶ κατέπεσε χάλαζα μετὰ ῥαγδαίας βροχῆς καὶ σφοδροῦ ἀνέμου, ὥστε τρομάζαντες οἱ σοφοὶ, ἐζάρωσαν ὅπου εὑρίσκοντο.

Μετὰ μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥραν τὰ πάντα ἐκόπασαν, τὸ πᾶν καθησύχασε, καὶ τὸ πρωΐ φαιδρὸς ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ γαλήνιος ὤφθη ὁ καιρός· ὁ μυλωθρὸς, πρωϊαίτερον ἐξεγερθεὶς καὶ τὸ πρόγευμα ἑτοιμάσας, ἀφύπνησε τοὺς ξένους του καὶ τοὺς ἐκάλεσεν εἰς αὐτό. Ἐνῷ δὲ οὗτοι ἐλάμβανον τὸ ἀγαπητὸν αὐτοῖς πρόγευμα, πρῶτος ὁ ἀστρονόμος ἠρώτησε τὸν μυλωθρόν: Πόθεν προέβλεψε τὴν θύελλαν· δεύτερος, ὁ ἰατρὸς, πῶς ἐκ τοῦ στομάχου δὲν ἔπαθε, καὶ τρίτος, ὁ ὡρολογοποιὸς, ἐκ τίνος σημείου ἐξηκρίβωσε τόσον ἐπιτυχῶς τὴν ὥραν· ὁ ἀφελὴς ξενοδόχος ἀπεκρίθη πρὸς μὲν τὸν ἀστρονόμον, ὅτι εἶδεν ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοὺς χοίρους του γρύζοντας ἀσυνήθως, τρέχοντας μανικῶς εἰς ζήτησιν ξηρῶν χόρτων καὶ φυλλωμάτων καὶ καταδυομένους εἰς αὐτὰ καὶ τρυπόνοντας εἰς ὀπὰς καὶ κρύπτας, πρὸς δὲ τὸν ἰατρὸν, ὅτι μετὰ τὸ δεῖπνον ἔπιεν ἓν ὅλον κουμάρι ὕδατος μεμιγμένου μετὰ ῥακῆς, πρὸς δὲ τὸν ὡρολογοποιὸν, ὅτι πρὸ ἡμισείας ὥρας, ἀφ' οὗ τὸν ἔνοιωσεν, εἶχεν ἀκούσει τὸν ὀγκανισμὸν τοῦ ὄνου του.

Λαβόντες ταύτας τὰς ἀποκρίσεις καὶ τὰς πληροφορίας οἱ σοφοί μας, καὶ σχηματίσαντες ἰδέαν, ὅτι τὴν σοφίαν των εἰς τὸν τόπον τοῦτον προβλέπουσι μὲν καὶ προγινώσκουσιν οἱ χοῖροι καὶ ὄνοι, προλέγουσι δὲ οἱ ἀμαθέστατοι ἄνθρωποι, ποιμένες καὶ μυλωθροὶ, αὐτόθεν εἰς τὰ ὀπίσω ἐπέστρεψαν, ἀνωφελὲς καὶ περιττὸν νομίσαντες περαιτέρω νὰ προχωρήσωσιν.

Οὕτως ἄρα ἔν τισιν ἀπαιδεύτοις καὶ ἀφωτίστοις τόποις ἡ πολυχρόνιος καὶ ἀκριβὴς εἴς τινα σημεῖα παρατήρησις καὶ ἡ διαδοχικὴ πεῖρα ἀντικαθιστᾷ καὶ ἀναπληροῖ εὔκολον καὶ ἀμέριμνον τὴν ἐν ἄλλοις πολύμοχθον καὶ δυσθήρατον γνῶσιν καὶ σοφίαν, καὶ δι' ἀφελῶν τρόπων καὶ ἁπλουστάτων μέσων πολλαὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀναγκῶν οἰκονομοῦνται καὶ θεραπεύονται, καθὼς ἴσως καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια, δι' ἐπίσης ἁπλῶν παραδόσεων καὶ ἐθίμων, παρ' ὁμοίοις ἀνθρώποις ἀδιστάκτως πιστεύεται καὶ ἀνυποκρίτως καὶ ἀφελῶς διατηρεῖται.

ΙΩΑΝ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ.

Η ΑΝΤΙΠΑΘΗΣ ΣΥΖΥΓΟΣ ΠΕΡΙΠΑΘΗΣ ΕΡΩΜΕΝΗ.

Ὁ Ἐδουάρδος ἦν παράδοξός τις νεανίας· δὲν ἠγάπα οὐδὲ τοὺς κύβους, οὐδὲ τὸν οἶνον, οὐδ' αὐτὸ τὸ ὡραῖον φῦλον, καὶ ἐν τούτοις ἀνετράφη, ὡς ὅλοι οἱ νεανίαι, μεταξὺ τῆς συναναστροφῆς τῶν κομψευομένων τοῦ Σταυροδρομίου, μετέβη εἰς Ἀθήνας, εἰς Παρισίους, εἶδεν, ἐγνώρισεν, ἐσπούδασεν, ἄλλος πολύτλας Ὀδυσσεὺς ἐγένετο· ἀλλ' ὡς γνωρίζετε, ἡ φύσις εἶναι ἀδιόρθωτος. Αἱ φυσικαὶ διαθέσεις τοῦ Ἐδουάρδου ἐπηυξήθησαν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν μυθιστορημάτων, ἀφ' ὧν ἠρύσατο αἰσθήματα τοσοῦτον ἐναντία εἰς τὴν ἠθικὴν τῆς ἡμέρας, καὶ τοσοῦτον ὀλίγον ὑπέκρυπτε ταῦτα, ὥστε οἱ ἐπιστηθειότεροι τῶν φίλων του ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς ἰδιότροπον καὶ ξενότροπον, ἵνα μὴ εἴπωμεν τρελλόν.

« Κρῖμα, ἔλεγον πολλάκις, ὁ νέος οὗτος εἶναι πνευματώδης, εὐειδής· ἀλλ' οὐδέποτε θὰ ἦναι καλὸς εἰς τίποτε. » Καὶ τῷ ὄντι δὲν ἐσκέπτετο τίποτε, ἐκτὸς τῆς εὐτυχίας του· καὶ κατὰ τὴν ἰδέαντου, ἓν μόνον μέσον ὑπῆρχε πρὸς τοῦτο, ν' ἀγαπᾷ καὶ ν' ἀγαπᾶται ἀλλὰ ν' ἀγαπᾶται μυθιστορικῶς. Τὸ ἐκ φιλοδοξίας καὶ ἐκ συμφωνίας συνοικέσιον τῷ ἐφαίνετο ἀφόρητος δειλία, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἦν μᾶλλον ἰδιότροπος τοῦ Αἰμιλίου τοῦ πολίτου τῆς Γενεύης. Ὁ θεῖος τοῦ Ἐδουάρδου Κ. Μάρκος, ὅστις ἦτο πολίτης τῆς Κωσταντινουπόλεως, ἐστέναζε διὰ τὰς ἐλλείψεις τοῦ κληρονόμου του καὶ ἤθελε νὰ τὸν νυμφεύσῃ μετὰ τῆς Κ. Καλλιῤῥόης, νεάνιδος πλουσιωτάτης καὶ ἐκ διακεκριμένης οἰκογενείας· ἀλλὰ μάταιαι ἀπέβησαν αἱ προσπάθειαι τοῦ θείου, ἡ ἀποστροφὴ τοῦ Ἐδουάρδου ἦν ἀνυπέρβλητος.

« Μὴ λαμβάνητε, παρακαλῶ, ἀγαπητέ μοι θεῖε, ἔλεγε, περιττὰς φροντίδας, καὶ ἄφετέ μοι τὴν τῆς ἰδίας μου ἀποκαταστάσεως. Δὲν τὴν θέλω τὴν ὡραίαν σας νεάνιδα, καὶ σᾶς κηρύττω μάλιστα ὅτι εἶναι ἡ τελευταία γυνή, εἰς ἣν θὰ δώσω τὴν χεῖρά μου.

— Ἀλλὰ δὲν τὴν εἶδες.

— Οὔτε θέλω νὰ τὴν ἴδω. Πῶς, διότι τάχα μὲ εἶδε, δὲν γνωρίζω εἰς ποῖον δημόσιον μέρος, ἡ γυνὴ αὕτη ἀποφασίζει, ἀπευθύνεται εἰς ὑμᾶς καὶ μὲ ζητεῖ εἰς γάμον, ὡς νὰ ἐζήτει ἓν κομμάτιον τσόχας.

— Ἀλλ' ἂν ἐγνώριζες πόσον εἶναι ὡραία, πόσον εἶναι ἐρασμία !

— Καὶ διατί δὲν τὴν νυμφεύεσθε σεῖς ; Ἐγὼ συγκατανεύω.

— Ἀλλ' ἐκείνη δὲν συγκατανεύει· δυστυχῶς, προτιμᾷ τὰ εἰκοσιπέντε σου ἔτη, ἀπὸ τὰ πενῆντά μου· ἄνευ τούτου, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτον ἤδη τετελεσμένον, καὶ θὰ εἶχον τὴν διπλῆν εὐχαρίστησιν νὰ σὲ τιμωρήσω καὶ νὰ κάμω τὴν εὐτυχίαν μου.

— Καὶ τὴν τῶν φίλων σας;

— Ἐδουάρδε, Ἐδουάρδε, σεβάσθητι τὴν Κ. Καλλιῤῥόην, ἦ, μὰ τὸν Θεὸν, μαλώνομεν.

— Καλὰ, θεῖέ μου· σέβας, ὅσον καὶ ἂν θέλητε, ἀλλ' ὄχι καὶ γάμον.»

Ὁ καλός μας Μάρκος ὠργίζετο, ἔδακνε τὰ χείλη, ὠρύετο, ἐμαίνετο, ἐψιθύριζε (μεταξὺ τῶν ὀδόντων τὰς λέξεις : πεῖρα, ἐξουσία, ἀποκλήρωσις, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυε νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἀνεψιοῦ. Ἡ ἄρνησις τοῦ Ἐδουάρδου δὲν προήρχετο μόνον ἐκ τοῦ ῥωμαντικοῦ συστήματος, ὅπερ εἰς ἑαυτὸν διέγραψεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἠρᾶτο, ἦ, ἐνόμιζεν ὅτι ἠρᾶτο, τὸ ὁποῖον εἶναι σχεδὸν τὸ ἴδιον· εἶχεν ἀπαντήσει εἰς τὸν χορὸν τοῦ θεάτρου προσωπιδοφόρον τινὰ κυρίαν, ἧς τὸ πνεῦμα τῷ ἐφάνη τοσοῦτον λεπτὸν, τοσοῦτον ἀντικείμενον εἰς τοὺς κοινοὺς τύπους, εἰς τὰς ἀσημάντους διαλέξεις, αἵτινες συνήθως ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας ἑορτὰς, ὥστε ἐνόμισε μεγίστην τοῦ εὐδαιμονίαν, τὸ ὅτι ἐπέτυχε συνέντευξιν διὰ τὸν προσεχῆ χορόν. Ἡ ἄγνωστος μετέβη εἰς τοῦτον, χωρὶς οὐδὲ κἂν νὰ κάμῃ τὴν παρουσίαν της ἐπιθυμητὴν, φέρουσα πάντοτε τὴν προσωπίδα της, ἀλλὰ πάντοτε ἐρασμία, πνευματώδης, ἐνδιαφέρουσα· αἱ συνδιαλέξεις ἀνενεώθησαν, ἐν ὅσῳ διήρκεσεν ἡ ἀπόκρεως, καὶ, εἰ καὶ ἡ κυρία ἐπέμενε σταθερῶς διατηροῦσα τὴν προσωπίδα της (τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὑπὸ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα δεινῶν ὡς κακὸν σημεῖον), κομψότατός τις ποῦς καὶ χεὶρ ὡραιοτάτη εὐνοϊκῶς προοιωνίζοντο περὶ τῶν ὑπολειπομένων. Ὁ Ἐδουάρδος, ὅστις ἦν νέος μεγίστης φαντασίας, κατειλημμένος ὑπὸ τῶν φαινομένων, εὐκόλως κατέστη ἐραστὴς τῶν κρυπτομένων. Ἐν μέσῳ λοιπὸν τῆς μέθης αὐτοῦ, ὁ θεῖός του ἦλθε νὰ τῷ προτείνῃ τὸν μετὰ τῆς Κ. Καλλιῤῥόης γάμον, καὶ ἔλαβε τὴν ἄρνησιν, ἧς εὐκόλως διέκρινε τὴν ἀληθῆ αἰτίαν· τέλος, ἡ ἐποχὴ τῶν συνεντεύξεων ἤγγιζεν εἰς τὸ τέλος της, χωρὶς ὁ Ἐδουάρδος νὰ δυνηθῇ νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα ἢ τὴν κατοικίαν τῆς προσφιλοῦς του ἀγνώστου· μόνη δ' ἐλπὶς τῷ ὑπελείπετο ὁ τελευταῖος χορός. Μετέβη λοιπὸν εἰς τοῦτον ἀκριβῶς τὰ μεσάνυκτα, ἔχων ἀπόφασιν τὰ πάντα νὰ ἐπιχειρήσῃ, δεήσεις, δάκρυα, καὶ αὐτὴν τὴν κατασκοπείαν, ἀλλ' ἡ ἄγνωστος δὲν ἐφάνη ποσῶς. Ὁ Ἐδουάρδος, λύπης ὑπέρπλεως καὶ ὀργῆς, ἐξέρχεται τελευταῖος ἐκ τοῦ χοροῦ καὶ μεταβαίνει οἴκαδε, μόλις δ' εἰσέρχεται, καὶ δέχεται τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ θείου του. Νέα πρότασις ἐκ μέρους τῆς νεάνιδος, νέα ἄρνησις ἐκ μέρους τοῦ Ἐδουάρδου. «Πόσον ἡ τύχη μου εἶναι παράδοξος, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν· γυνὴ, ἥτις ποτὲ δὲν μοὶ ὡμίλησεν, ἐπιμένει θέλουσα νὰ μὲ νυμφευθῇ, καὶ ἐγὼ ἀγαπῶ γυναῖκα, ἣν οὐδέποτε εἶδον. Νομίζει κανεὶς ὅτι συνενοήθησαν διὰ νὰ μὲ σκάσουν ἡ μὲν διὰ τῆς σιωπῆς της, ἡ δὲ διὰ τῆς ἐπιμονῆς της.» Εἴτε ὀρθῶς, εἴτε λελανθασμένως ὡμίλησεν, αἱ δύο κυρίαι ἐξηκολούθησαν τηροῦσαι τὴν αὐτὴν διαγωγήν· καὶ ὁ πτωχὸς Ἐδουάρδος, ἀφοῦ περιέμεινε ματαίως εἰδήσεις παρὰ τῆς ἀγνώστου του ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας ὁλοκλήρους, ἀπεφάσισε ν' ἀπελευθερωθῇ τοὐλάχιστον ἐκ τῶν καταδιώξεων τοῦ θείου του, ἀπομακρυνόμενος τῆς πρωτευούσης· διεκοίνωσε τὸν σκοπόν του εἴς τινα τῶν φίλων του, ὅστις τῷ παρεχώρησε μίαν οἰκίαν δύο λεύγας μακρὰν τῆς πόλεως· ἐκεῖ κατέφυγεν ὁ Ἐδουάρδος, ἄνευ ἄλλης συντροφίας εἰ μὴ τῆς τοῦ ὑπηρέτου του.

Ἡμέραν τινὰ, καθ' ἣν περιεπάτει εἰς τὸ πλησίον δάσος, διακρίνει δύο χωρικὰς καθημένας ὑπὸ δένδρον· ἡ καθαριότης καὶ ἡ κομψότης τοῦ χωρικοῦ αὐτῶν ἱματισμοῦ ἔπληξαν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τὰ βλέμματά του· ἡ μὲν ἐκράτει βιβλίον, ὃ ἐφαίνετο ἀναγινώσκουσα μετ' ἐνδιαφέροντος· ἡ δὲ, στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων, καὶ τὸ πρόσωπον κεκλιμένον ἐπὶ τῶν χειρῶν, ἤκουε μετὰ προσοχῆς· ἡ δὲ λευκότης τῶν χειρῶν της ἀνεμίμνησκεν εἰς τὸν Ἐδουάρδον τὰς τῆς ἀγνώστου. « Οὐρανὲ, ἔλεγε, τί ἆρά γε θὰ ἦτον ἂν τὸ πρόσωπον ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς χεῖρας; » Ἡ ἐπιφώνησις αὕτη διέκοψε τὴν ἀνάγνωσιν. « Ἀδελφή μου Φλωροῦ. Σήκου, ἔρχονται ἄνθρωποι . . . »

Ἡ Φλωροῦ ἐγείρεται μετὰ συγχύσεως, καὶ ἀποκαλύπτει θέλγητρα ἀφελῆ καὶ ἐπαφρόδιτα, ὧν τὴν ἰδέαν μόνον τὸ γλύφανον τοῦ Φειδίου δύναται νὰ δώσῃ. Ὁποία ἀνακάλυψις διὰ φαντασίαν ῥωμαντικήν. Τοσαύτη καλλονὴ καὶ ἐντὸς ἑνὸς δάσους! πῶς ν' ἀντισταθῇ; Ὁ Ἐδουάρδος οὐδ' ἐσκέφθη κἂν τὸ τοιοῦτον· ἀλλὰ δελεαζόμενος ἀπὸ συμβάντος, τοσοῦτον πρὸς τὸν χαρακτῆρά του συμβιβαζομένου, ὑπείκει εὐχερῶς εἰς τὴν παρασύρουσαν αὐτὸν κλίσιν. « Ὁποῖαι καὶ ἂν ἦσθε, εἶπεν εἰς τὰς δύω χωρικὰς, ἡ παρουσία μου μὴ σᾶς ταράττῃ· δὲν ἔρχομαι νὰ διαταράξω οὐδὲ τὴν ἐρημίαν σας, οὐδὲ τὰς ἀθῴας σας ἡδονάς· ἀλλὰ παρακαλῶ δότε μοι τὴν ἄδειάν σας νὰ τὰς συμμερισθῶ, καὶ ἔστε βέβαιαι, ὅτι δὲν θὰ καταχρασθῶ τῆς ἐμπιστοσύνης σας. » Ὁ λόγος οὗτος δὲν ἦτο λαμπρὸς, ἀλλ' ἀπηγγέλθη δι' ὕφους τοσοῦτον δειλοῦ, ὥστε ἐπήνεγκεν ἀποτέλεσμα· διότι ἐν τῷ ἔρωτι ἡ δειλία εἶναι πάντοτε πειστική. Ἡ Φλωροῦ καὶ ἡ σύντροφός της, ἐνθαρυνθεῖσαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, συγκατανεύουσι νὰ λάβωσι τὰς προτέρας αὐτῶν ἐπὶ τῆς χλόης θέσεις, κτὶ ὁ εὐτυ-

χὴς Ἐδουάρδος τυγχάνει τῆς ἀδείας τοῦ νὰ καθεσθῇ παρ' αὐταῖς· θέλει νὰ τὰς ἀναγκάσῃ ὅπως ἐξακολουθήσωσι τὴν ἀνάγνωσίν των, ἀλλ' ἡ Σοφὴ, οὕτως ὠνομάζετο ἡ δευτέρα τῶν χωρικῶν, προτιμᾷ τὴν συνδιάλεξιν. Ὁ Ἐδουάρδος μανθάνει παρ' αὐτῆς ὅτι εἶναι χήρα ἀγρονόμου τινὸς γείτονος τῆς οἰκίας τοῦ φίλου του, ὅτι διαμένει μετὰ τῆς ἀδελφῆς της Φλωροῦς, ὅτι ἡ πτωχὴ Φλωροῦ, εἰ καὶ δεκαεπταετὴς, περίπου δὲν ἠδυνήθη εἰσέτ νὰ εὕρῃ σύζυγον, ὅστις νὰ τῇ ἁρμόζῃ, ὅτι τῇ ἀληθείᾳ ἡ Φλωροῦ εἶναι ὀλίγον δύσκολος, ἂν ἐπεθύμει μνηστῆρα τοιοῦτον, ὁποῖος εὑρίσκεται εἰς τὰς *ἱστορίας*· ἀλλά . . . ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν.

« Θὰ τὸν ἔχῃς, Φλωροῦ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἐδουάρδος, ἂν ἡ καρδία σου δύναται ν' ἀνταποκριθῇ μετὰ τῆς ἰδικῆς μου. » Ἡ Σοφὴ ἔμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁμιλίαν πολλὴν, ἔχουσαν τὸ ἐνδιαφέρον, διότι προὔκειτο περὶ τῆς Φλωροῦς, ὅτε ἡ νὺξ ἐπῆλθεν ἀγγέλλουσα αὐτῇ ὅτι ὤφειλε ν' ἀποσυρθῇ· ἀλλ' ὑπεσχέθη νὰ εὑρεθῇ μετὰ τῆς ἐξαδέλφης της εἰς τὸ αὐτὸ μέρος τὴν ἐπαύριον τὸ ἑσπέρας. Ὁ Ἐδουάρδος, ἐπιστρέψας οἴκαδε, καταλαμβάνεται ὑφ' ὅλων τῶν ἰδεῶν, ἃς τοιοῦτον γεγονὸς ἠδύνατο νὰ γεννήσῃ εἰς τὸ ῥωμαντικὸν αὐτοῦ πνεῦμα· ἐπιφορτίζει τὸν ὑπηρέτην του νὰ μεταβῇ ἀπὸ πρωΐας εἰς τὸν οἶκον τῶν δύο ἐξαδέλφων ὅπως ἐρωτήσῃ περὶ τῆς ὑγείας των καὶ μάθῃ τὰ τοῦ ζῆν αὐτῶν, ἰδίως δὲ ὅπως ἀνακαλύψῃ ἂν ἡ Φλωροῦ ἔχῃ μυστικήν τινα κλίσιν. Ὁ ἐπιδέξιος ὑπηρέτης ἐκπληροῖ τὴν ἀποστολήν του κατὰ τὰς εὐχὰς τοῦ κυρίου του, καὶ ἐπανέρχεται μετ' ἐκθέσεως εὐαρεστοτάτης. Τέλος ἡ ἑσπέρα φθάνει, καὶ αἱ δύο χωρικαὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ὁ ὑπηρέτης δίδει τὸν βραχίονα εἰς τὴν Σοφὴν, ὁ δ' Ἐδουάρδος ἐπωφελούμενος τοῦ παραδείγματος δίδει τὸν ἰδικόν του εἰς τὴν Φλωροῦ· ὁ περίπατος εἶναι μακρὸς, ἀλλ' ὄχι καὶ κοπιαστικός· ὁ Ἐδουάρδος ὁμιλεῖ περὶ ἔρωτος καὶ ἀκούεται. Τὴν ἐπαύριον ἡ αὐτὴ συνομιλία ἐπαναλαμβάνεται, καὶ, εἰ καὶ ἐπαναλαμβανομένη, καθίσταται ἔτι μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα· ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὁ ἔρως κάμνει γιγαντιαίας προόδους, καὶ τέλος ἡ Φλωροῦ προφέρει τὴν ὁμολογίαν, ἥτις ἐπιφέρει τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς· ὁ δ' Ἐδουάρδος, τὴν μεθυστικὴν ταύτην ἀκούσας ὁμολογίαν, ἀποφασίζει ἄνευ δισταγμοῦ νὰ περιφρονήσῃ πάσας τὰς προλήψεις τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ν' ἀκολουθήσῃ πιστῶς πάντα τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας του. Πετᾷ εἰς τὸν οἶκόν του ὅπως δώσῃ εἰς τὸν ὑπηρέτην του τὴν διαταγὴν τοῦ νὰ κάμῃ τὰς προπαρασκευὰς ἀγροτικῆς τινος ἑορτῆς, ἐν ᾗ ἔμελλον νὰ προσδρεύσωσιν ὁ ὑμέναιος καὶ ὁ ἔρως, ὅτε ὁ κρότος ἁμάξης ἀκούεται εἰς τὴν αὐλήν· εἶναι φεῦ! ὁ θεῖός του.

— Σ' εὗρον τέλος, εἶπεν ὁ καλός μας Μάρκος, πεσὼν ἐπὶ θρονίδος. Καὶ οὕτω λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι ἀφίνουν τοὺς συγγενεῖς των, τοὺς φίλους των, τὰς φίλας των, διὰ νὰ ἐνταφιασθοῦν εἰς ἓν δάσος; Τὰ ἔμαθα δὰ, ἔμαθα τοὺς ἔρωτάς σου εἰς τὸν χορὸν τοῦ θεάτρου.

— Πῶς, θεῖέ μου, γνωρίζετε . . .

— Τὰ γνωρίζω ὅλα, ἀλλ' ἂς ᾖναι, σὲ συγχωρῶ. Μάθε ὅτι ἡ χαριτόβρυτος ἄγνωστος, ἧς ἐρᾶσαι, εἶναι ἡ Κ. Καλλιῤῥόη.

— Οὐρανέ! εἶναι δυνατόν;

— Δυνατώτατον, καὶ διὰ νὰ σὲ πείσω, θὰ τὸ μάθῃς ἐκ τοῦ ἰδίου της στόματος, διότι τὴν ἔφερα μετ' ἐμαυτοῦ.

— Πῶς! εἶναι ἐδῶ; Ὄχι, ποτὲ, ποτὲ δὲν δύναμαι νὰ τὴν ἴδω. Μάθετε, θεῖέ μου, ὅλην τὴν δυστυχίαν μου, ἐὰν ᾖναι δυστυχία ν' ἀγαπᾷ τις καὶ ν' ἀγαπᾶται· συνέδεσα νέον δεσμὸν, ἀπηρνήθην τὰ πλούτη, τὰ θέλγητρα, τὸ πνεῦμα, καὶ νυμφεύομαι τὴν ἀγνότητα, τὴν ἀφέλειαν, τὴν καλλονήν· διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ, θεῖέ μου, μὴ θελήσητε ὅπως πάθῃ ἡ Κ. Καλλιῤῥόη ταπεινωσιν, ἧς τοσοῦτον ὀλίγον εἶναι ἀξία.

— Ἀνωφελεῖς παρακλήσεις! θὰ τὴν ἴδῃς, θὰ τῇ ὁμιλήσῃς, θὰ τῇ τὸ εἴπῃς σὺ ὁ ἴδιος, ἐὰν ἔχῃς αὐτὸ τὸ θάῤῥος . . . Ἀλλ' ἔρχεται».

Καὶ λέγοντος ταῦτα, ἡ πύλη ἀνοίγεται, ἡ Κ. Καλλιῤῥόη εἰσέρχεται, καὶ φαντάσθητε τὴν ἔκπληξιν τοῦ Ἐδουάρδου, ὅταν ἀναγνωρίζῃ ἐν αὐτῇ τὴν ἐπαφρόδιτον χωρικήν του. Χαρᾶς καὶ ἔρωτος μεστὸς πίπτει πρὸ τῶν ποδῶν της, καὶ

« Πῶς! ἀνακράζει, εἶσθε ὑμεῖς, ὑμεῖς, κυρία! ὑμεῖς, ἡ ἐρασμία μου ἄγνωστος, ὑμεῖς ἡ φιλτάτη μοι Φλωροῦ. Ἀλλὰ τί ὄνομα λοιπὸν πρέπει τέλος πάντων νὰ σᾶς δώσω;

— Τὸ ἰδικόν σας,» τῷ εἶπεν ἀνεγείρουσα αὐτόν.

(Ἀπομιμηθὲν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΓΝΩΜΙΚΑ.

Ἡ καρδία τῆς ἐρωτοτρόπου γυναικὸς ὁμοιάζει ῥόδῳ, ἐξ οὗ ἕκαστος ἐραστὴς κόπτει ἓν φύλλον, ἕως ὅτου τῷ μένωσιν αἱ ἄκανθαι.

Ἡ φιλάρεσκος γυνὴ ὁμοιάζει τὴν σκιὰν ἡμῶν. Τρέχετε κατόπιν της; σᾶς φεύγει· τὴν φεύγετε; σᾶς ἀκολουθεῖ.

Σπάθη τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ γλῶσσα αὐτῆς, καὶ τοιαύτη σπάθη, ὥστε ποτὲ δὲν σκωριάζει.

Γυνὴ ἀγαθὴ καὶ εὐπειθὴς καθιστᾷ τὸν πτωχότερον ἄνδρα ὅμοιον πρὸς βασιλέα.

Εἰς τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα τὸ ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς διδόμενον ὄζος φαίνεται γλυκὺ, ἐνῷ ἡ βλοσυρὸν ἦθος ἔχουσα γυνὴ οὐδὲ σάκχαρι δέχεται παρ' αὐτοῦ.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΟΣ Μ. Π.

—oo—

Τ' ὡραῖον σου τὸ λεύκωμα ἐχθὲς ἐμπρός μου εἶδα,
Καὶ πόθος μὲ κατέλαβε, Μαρία, παρ' ἐλπίδα,
Εἰς τὰς λαμπρὰς σελίδας του ν' ἀφήσω δύο λέξεις.
Καὶ ἄνευ τῆς ἀδείας σου, τὴν ἄκραν τοῦ καλάμου
Ἐμβάψας, ἰδοὺ ἔγραψα, μεγάλη δέσποινά μου,
Κἰ αὐτὸ τὸ γράφειν σήμερον εἶναι κακίστη ἕξις.

—

Τί νὰ σοὶ εἴπω; . . ἡ ζωὴ αὐγὴ εἰς σὲ δὲν εἶναι;
Δὲν σ' εἶν' ὁ κόσμος ἡδοναὶ, ἐλπίδες, χαρμοσύναι,
Καὶ γέλωτες ἀπέραντοι καὶ ἄσματα ἡδέα;
Εἰπέ μοι, χρυσοῖ ὄνειροι τὴν νύκτα δὲν σὲ βλέπουν;
Γλυκεῖς, ὡραῖοι ἄγγελοι καθ' ὕπνον δὲν σοὶ δρέπουν
Ἴα καὶ ῥόδα εὔοσμα καὶ νάρκισσα ὡραῖα;

—

Εἰπέ μοι· τὰ φιλήματα γονέων παμφιλτάτων,
Τῶν ἀδελφῶν τὸ γλυκερὸν τῶν τόσων θωπευμάτων,
Δὲν εἶναί σοι εὐτύχημα τὰ πάντα ὑπερβάλλον;
Πρὶν εἰς τὴν κλίνην ἀναβῇς, ἡ νεαρὰ ψυχή σου
Πρὸς τὸν Θεὸν δὲν αἴρεται τῆς παιδικῆς ζωῆς σου,
Πρὸς τὸν ὑπέρτατον Θεὸν μικρῶν τε καὶ μεγάλων;

—

Μικρά μου κόρη, ἐν χαρᾷ, μὲ ἄνθη τοῦ Μαΐου,
Ἰδοὺ ἡ προσφιλὴς ὁδὸς τοῦ νεαροῦ σου βίου,
Μὲ τῆς αὐγῆς τὰ χρώματα, μὲ μαργαρίτας δρόσου.
Τὸν πόδα ταύτης τῆς ὁδοῦ ποτέ σου μὴ ἐκβάλλῃς,
Ἐξακολούθει νὰ γελᾷς, νὰ χαίρησαι, νὰ ψάλλῃς,
Ὁ οὐρανὸς προσμειδιᾷ ἀνέφελος ἐμπρός σου!

—

Ἔχε τοὺς λόγους κατὰ νοῦν τῶν φίλων σου γονέων,
Ἀγάπα τους παντοτεινὰ μὲ αἴσθημα ἀκμαῖον,
Μειδία πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅταν σοὶ μειδιῶσι.
Μὴ λησμονῇς ὅτ' Ἑλληνὶς καὶ εἶσαι καὶ καλεῖσαι,
Ὅτι μὲ θεῖον ὄνομα καὶ πάναγνον κοσμεῖσαι,
Κ' ἔσο καλὴ κ' εὐσπλαγχνικὴ πρὸς ὅσους δὲν γελῶσι!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ι. ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΟΥ.

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟ.

(Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους).

Εἰς τὸν προθάλαμόν σας περίλυπο ἐμβαίνω,
μὲ μάτι δακρυσμένο, μὲ πρόσωπο ὠχρὸ,
γιατὶ νὰ σᾶς χαρίσω δὲν ἔχω τὸ καϋμένο
οὐδ' ἕνα λουλουδάκι μυρσίνης δροσερό.

—

Μόνο νὰ ζῶ ἡ μοῖρα μοῦ ἔγραψε, καὶ μόνο
εἰς τῆς ζωῆς τὸ δρόμο θλιμμένο περπατῶ.
Πλὴν σήμερον ἐμπρός σας τὰ χέριά μου ταυρόνω,
καὶ ψάλλω τὸ ψωμάκι, ἀλλὰ δὲν τὸ ζητῶ . . .

—

Τῆς Μοίρας ἀποπαίδι, 'σὰν φθινοπώρου φύλλο,
τὸ ἄσκοπό μου βῆμα ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλανῶ.
Κανεὶς δὲν μ' ἀγαπάει, κανεὶς δὲν μ' ἔχει φίλο,
γιατὶ δὲν ἔχω μάννα καὶ εἶμαι ὀρφανό!

—

Δὲν ἔχω μάννα! Μέσα 'ς αὐτὰ τὰ τρία λόγια
ἐρήμωσις καὶ πεῖνα καὶ κρύο κατοικεῖ.
Μοῦ ψάλλουν καὶ τὰ τρία φρικώδη μυρολόγια,
'ς ἀγρία τονισμένη, φρενήρη μουσική.

—

Ἀλλὰ παιδιὰ 'σὰν βλέπω ἐκεῖ 'ποῦ διακονεύω,
νὰ λάμπουν 'ς τὸ μετάξι, χαρούμενα, εὐτυχῆ,
ἀφ' ὅλα τὰ καλά τους τὴν μάννα τους ζηλεύω . .
Ἄχ! πῶς θὰ σ' ἀγαποῦσα, μαννοῦλά μου φτωχή!

—

Δὲν πρόφθασ' ἡ καϋμένη φιλὶ νὰ μοῦ χαρίσῃ,
οὔτε νὰ μὲ χαϊδέψῃ, οὔτε νὰ μ' εὐχηθῇ . . .
Ἀλλοίμονον εἰς ὅποιον 'ς τὸν κόσμον τοῦτον ζήσῃ,
ἀπ' τὴν καλήν του μάννα χωρὶς νὰ φιληθῇ.

—

Προχθὲς 'ς ἕνα λειβάδι, παιδιὰ εὐτυχισμένα
ἕνα παιγνίδι ὅλα ἐπαίζανε κοινό.
— Μὲ παίζετε; τοὺς εἶπα, μὲ παίζετε κ' ἐμένα;
— Δὲν παίζομε, μοῦ εἶπαν, ἡμεῖς μὲ τ' ὀρφανό.

—

Ὦ, εἴθε 'σὰν λουλούδια 'ς τῆς γῆς τὸ περιβόλι,
καθένας σας νὰ 'πέρνῃ δροσιὰ 'π' τὸν οὐρανό.
Εἴθε νὰ ἔχουν μάννα 'ς τὸν κόσμον τοῦτον ὅλοι,
κ' ἐγὼ νὰ ᾖμαι μόνο γιὰ ὅλους ὀρφανό.

ΜΑΡΙΑ . . .

(Ἐκ τοῦ Χρόνου).

Αἰνίγματα.

Ἄνευ ἐμοῦ, ὦ φίλτατε, ὀϊχεται, θνήσκει ὁ αὐλὸς,
καὶ τῶν ἀνθέων μετ' ἐμοῦ γίνεται ὁ καλὸς καυλός.
Ὁ δοῦλός σου ἄνευ ἐμοῦ, δόλος, φίλε, θὰ γίνῃ,
καὶ ἡ γυνὴ ἀπόλλυται ἄνευ ἐμοῦ ἂν μείνῃ.
Ἐὰν δὲ τίς, καὶ ποῦ εἰμὶ ποθῇς νὰ μ' ἐρωτήσῃς,
τῆς ὑφηλίου εἴμ' ἀρχὴ μὲ περιέχ' ἡ φύσις.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Ἐὰν μὲ λάβῃς, φίλε μου, τὰ βάρη θὰ σαλεύῃς·
ἀκέφαλος δὲ ἂν γενῶ, ὤ, τότε κινδυνεύεις
νὰ εὑρεθῇς εἰς θόρυβον· κἂν μ' ἀναγραμματίσῃς,
πάθος δριμὺ θὰ φορτωθῇς καὶ μ' ἀναθεματίσῃς.

ΔΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ.

Λογόγριφος.

Κατοικῶ ἐν Μαλεδίβαις, ἢ ἐν νέᾳ Ὁλλανδίᾳ
μὲ τὰ ἓξ ἐμοῦ στοιχεῖα.
Ἂν τὰ πρῶτά μου τὰ δύο καὶ τὰ ἔσχατα δὶς μίξῃς,
μίασμα θὰ ἀπαντήσῃς.
Ἂν τὰ πρῶτά μου τὰ τρία καὶ τὰ δύο τελευταῖα,
θέλω εἶσθαι τότε γαῖα,
τερπνὴ μὲν κατὰ τὸ θέρος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν χειμῶνα.
Ἂν τὰ δύο πρῶτα μόνα
καὶ τὰ τρία τελευταῖα μίξῃς, τότε τῇ χειρί μου
θὰ σοὶ δώσω τὴν εὐχήν μου.
Τὸ δὲ πρῶτον σὺν τῷ τρίτῳ καὶ δευτέρῳ μου στοιχείῳ
μετὰ τῶν ἐσχάτων δύο
εἰμὶ πόλις τῆς Ἑλλάδος παναρχαία καὶ ἀνδρεία.
Τὰ δὶς πρῶτά μου στοιχεῖα
μὲ τὸ τέταρτον καὶ ἕκτον, βασιλεὺς Σπαρτιατῶν
εἶν' ἐνδόξως τελευτῶν.
Τὸ δὲ τρίτον μου καὶ πέμπτον καὶ τὸ τέταρτον καὶ πρῶτον
εἶναι δένδρον τῶν ἐρώτων.
Ἂν τὸ πρῶτον τελευταῖον καὶ τὸ τέταρτον πρὸ τούτου
θέσῃς· φίλε, σὲ φθονῶ.
τὴν πηγὴν τότε θὰ εὕρῃς τοῦ ἀργυροχρύσου πλούτου.
Ἤδη σ' ἀποχαιρετῶ.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩ ΦΥΛΛΑΔΙΩ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Τῶν τριῶν ὁμοῦ.

Θεοδωρίδη, φίλε, τοὺς στάχεις τῆς παιδείας
συλλέγων σιτοφθόρους, βδελύττεσαι ἀ κ ρ ί δ α ς.
Περιπατῶν δ' ἐν Χάλκῃ φλοισβούσας παραλίας,
ἀρέσκεσαι εὐχύλους νὰ γεύησαι κ α ρ ί δ α ς.
Εὐδαίμων σὺ, ὦ φίλε, ἐὰν μὲ τὸ κ α λ ά θ ι
κ α λ ὰ τόσα ἀγρεύῃς, πλὴν πρόσεχε τὰ λ ά θ η,
πρόσεχε μὴ ἐκρεύσουν ἀπὸ αὐτοῦ τὰς τρήσεις,
καὶ γίνῃ τὸ καλάθι τῶν Δαναΐδων πίθος.
Μετὰ θυμοῦ δὲ τότε μεγάλου θὰ βοήσῃς:
Καλὸν ἐν τῷ καλάθῳ οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ μῦθος.

Τοῦ Λογογρίφου.

Πλῆθος, Πληθονίδη φίλε, ἐγεννήσω αἰνιγμάτων.
Ἀλλὰ τίς ποτ' ἦν ἡ μ α ῖ α, ἥτις ἀπὸ τῶν ἐγκάτων
τοῦ νοός σου ταῦτα πάντα ἐξανήγαγεν εἰς φῶς;
Μὴ καὶ σὺ, ἄνθος Μ α ΐ ο υ ὀσφρανθεὶς ἐρατεινῶς,
τέτοκας, ὦ Πληθονίδη, ὡς ποτε Παρθένος μ ί α;
Δύσπλευστος μὲν ὡς ἡ Ἄ ν δ ρ ο ς, ἡ πετρώδης καὶ τραχεῖα,
ὡς ὁ Μ α ί α ν δ ρ ο ς δ' ὁ γρῖφος εἶναι σκολιὸς ὁ σὸς,
εἶναι μ ά ν δ ρ α αἰνιγμάτων, ὤ, δὲν λύεται ποσῶς.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Τῶν τριῶν καὶ τοῦ Λογογρίφου ὁμοῦ.

Λάβε, φίλε, μίαν λύραν,
καμωμένην εἰς τὴν Σύραν,
καὶ πρὸς τούτῳ (νὰ μοῦ ζήσῃς
τοῦτο νὰ μὴ λησμονήσῃς),
νερὸν, φίλε, τοῦ Μ α ι ά ν δ ρ ο υ,
καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς Μ α ΐ ο υ,
τοῦ μηνὸς τοῦ θεσπεσίου,
πρύμνισέ το εἰς τῆς Ἄ ν δ ρ ο υ
τὰς ἀκτὰς νὰ μελῳδήσῃς,
καὶ ἐκεῖ θὰ μ' ἀπαντήσῃς.
Τότε μάλιστα θὰ ἴδῃς,
ὁ καλὸς Θεοδωρίδης,
ὅστις καὶ συῤῥάπτει μ ύ θ ο υ ς
μετὰ σοβαροῦ τοῦ ἤθους,
μὲ κ α λ ά θ ο υ ς εἰς τοὺς ὤμους
νὰ μᾶς δίδῃ τὰς ἀ κ ρ ί δ α ς
γιὰ κ α ρ ί δ α ς
ἐναντίον εἰς τοὺς νόμους.

ΔΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ.

Τοῦ Λογογρίφου.

Ἐν ἑσπέρας, ὅτε αὔρα ἐπιπνέει τοῦ Μ α ΐ ο υ,
ποιμενὶς ὠνειροπόλει εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Μ α ι ά ν δ ρ ο υ.
Πρὸς τὸ πέλαγος δ' ὁρῶσα τὰ ἱστία πλοιαρίου,
τοὺς ἀνέμους ἐπερώτα, ἂν προέρχηται ἐξ Ἄ ν δ ρ ο υ.
Τάχα τί ὠνειροπόλει; . . . Αἴφνης πρὸς τὴν μ ά ν δ ρ α ν τρέχει
μὲ παλμὸν, ὃν πάλλει μ α ῖ α, ὅταν μ ί α ν γέννα ἔχῃ·
Εἶχεν, οἴμοι, λησμονήσει τὰ μικρὰ νὰ ἀπολύσῃ.

ΔΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

Αἰνιγματώδης τοῦ αὐτοῦ.

Ἑλικοειδὴς ὡς κέρας, ποταμὸς τῆς Μικρασίας,
ῥέεις μεταξὺ Φρυγίας καὶ εὐδαίμονος Λυδίας.
Μάντις τις ἐκ τῶν ἀρχαίων ἦν ὁ πρῶτος κάτοικός σου,
ὁ δ' ἰούνιος ὑπάρχει πάντοτε διάδοχός σου.
Πέρασιν μεγάλην ἔχεις εἰς τὸ φῦλον τὸ ὡραῖον,
ἄσυλον δὲ εἶσαι ζώων καὶ ἡμέρων καὶ ἀγραίων.
Ὅλα ταῦτα πῶς χωροῦσιν ἔκστασις καὶ ἀπορία
εἰς τὸν Μ α ΐ α ν δ ρ ο ν καὶ μόνον, ἐνῷ εἶναι λέξις μ ί α.

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.